

Νιάουστα

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Έτος 33ο - Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2009 - ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 129 - ISSN 1106-2118

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΦΕΙΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΤΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΑΧΥΔΕΛΙΑ

- Βιβλιοθήκη στο Γιαννακοχώρι
- Γεώργιος Κάστρος
- Παραδοσιακοί χοροί & χορογραφίες

Περιεχόμενα

Εν συντομία... Πολιτιστικά και άλλα, του τριμήνου...	4
Γιώργου Αγγελιδάκη: Βιβλιοθήκη... ποίημα στο Γιαννακοχώρι	10
Αλέξανδρου Λυσιμάχου: Γεώργιος Κάστρας.....	18
Χρήστου Ζάλιου: Παραδοσιακοί χοροί και χορογραφίες	25
Γιάννη Καρατσιώλη - Κώστα Λαπαβίτσα: Γνωριμία με το Πινγκ-πονγκ	32
Νίκου Ι. Πάξη: Εναλλακτικές μορφές τουρισμού & προοπτικές της ανάπτυξης τους στην Ημαθία, (Β')...	37
Δ.Κ. Στυλιανίδη: Αναμνήσεις από ένα αιωνόβιο δένδρο μουριάς (σκαμινιάς)	44

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
“ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ”

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2009

Ετος 33ο - Τεύχος 129, Αριθμός ISSN: 1106 2118

ΙΔΡΥΤΕΣ: Σύλλογος Αποφοίτων Νάουσας, (+) Οδυσσεύς Ντινόπουλος

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Αλέξανδρος Οικονόμου, πρόεδρος Δ.Σ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Οικονόμου Αλέξανδρος, Καρατσιώλης Γιάννης, Στοϊδής Πέτρος, Υφαντίδης Αχιλλέας, Καραγιαννοπούλου Σοφία, Παναγιωτίδης Κώστας, Πετρά Δάνα.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

- Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας

Διον. Σολωμού 3 Τ.Κ. 59200 ΝΑΟΥΣΑ, τηλ. 2332024102

- Αλεξ. Οικονόμου, Καρανάτσιου 2, 59200 Νάουσα, τηλ. 22332029380

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης - Γεωπόνος τηλ. 2331060331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ελατόδασος στο Σέλι

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:

Χρήστος Πρασκίδης τηλ. 2353024287

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ:

ΗΛΙΟΣ Φ. - ΡΑΛΛΗΣ Κ. & ΣΙΑ Ο.Ε.

3ο χλμ. Νάουσας - Σ.Σ. Νάουσας, Τηλ. - Φαξ 2332027638

Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού δεν φέρει καμία ευθύνη για τα ενυπόγραφα κείμενα που δημοσιεύονται. Την ευθύνη φέρει ο υπογράφων το κείμενο.

Σημείωμα της Σύνταξης

Αγαπητοί φίλοι

Με το τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας το περιοδικό μας μπαίνει στον 33^ο χρόνο της συνεχούς και αδιάλειπτης κυκλοφορίας του, στηριγμένο στην αγάπη όλων σας, με την οποία ελπίζουμε να το περιβάλετε και τα επόμενα χρόνια. Με την ευκαιρία σας γνωρίζουμε ότι με πρωτοβουλία της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Βέροιας έχει ολοκληρωθεί η ψηφιοποίηση όλων των παλιών τευχών του και σε λίγο καιρό θα είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο για τον καθένα που επιθυμεί να ανατρέξει στις σελίδες τους. Λεπτομέρειες αργότερα...

Σας γνωρίζουμε επίσης ότι με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καθοριστεί η Κυριακή 14 Μαρτίου 2010 ως μέρα της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της Εταιρείας μας, κατά την οποία θα διεξαχθούν και οι εκλογές για την ανάδειξη του νέου Διοικητικού Συμβουλίου. Λεπτομέρειες για την ώρα και τον τόπο θα ανακοινωθούν στον τοπικό τύπο εκ καιρού.

Ευχαριστούμε όλους όσους ανταποκρίθηκαν στην έκκλησή μας για εξόφληση των συνδρομών τους και να υπενθυμίσουμε στους «ξεχασάφηδες» ότι οι συνδρομές αυτές είναι οι μόνοι πόροι που συντηρούν αυτήν την έκδοση, γι' αυτό ως σπεύδουν...

Καλή και δημιουργική χρονιά για όλους!

Διακίνηση περιοδικών

Εμβάσματα συνδρομές:

Αλέξανδρος Οικονόμου

Καρανάτσιου 2, Νάουσα, ΤΚ 59200, τηλ. 2332029380

Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας

Σολωμού 3, ΤΚ 59200, τηλ. 2332024102

Περιοδικά και βιβλία αποστέλλονται

ταχυδρομικά με αντικαταβολή

Είναι διαθέσιμα όλα τα παλιά τεύχη του περιοδικού για να συμπληρώσετε ενδεχομένως τις ελλείψεις σας.

Τιμοκατάλογος εκδόσεων

που διατίθενται από την Π. Ε. Νάουσας

Τιμή τεύχους: 5.00€

Ε. Στουγιαννάκη: Ιστορία της πόλεως Ναούσης 20.00€

Συλλογικός τόμος: Νάουσα, 19ος-20ος αι. 25.00€

(Σκληρό εξώφυλλο) 30.00€

Δ. Βλάχου: Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΜΟΥ 20.00€

Εν συντομία...

Πολιτιστικά και άλλα, του τριμήνου

Ποικιλία εκδηλώσεων, πολιτιστικών, αθλητικών και ...άλλων, με Ναουσαίους «πρωταγωνιστές» ή ναουσαϊκά θέματα, είχαμε και το τελευταίο τρίμηνο του χρόνου που έφυγε και μάλιστα αρκετές σε διεθνές επίπεδο. Κορυφαίες, μεταξύ αυτών, η παναουσαϊκή κινητοποίηση για την ψηφιοποίηση των βιβλίων της βιβλιοθήκης της Ευζείνου Λέσχης, και τα εγκαίνια του μεγάλου κλειστού Κολυμβητηρίου Ολυμπιακών προδιαγραφών.

«Όνειρο Καλοκαιρινής νύχτας» από το 1^ο Γυμνάσιο Νάουσας

Το πασίγνωστο θεατρικό έργο του Ουίλιαμ Σαίξπηρ «ΟΝΕΙΡΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗΣ ΝΥΧΤΑΣ» παρουσίασε στο Δημοτικό Θέατρο στα μέσα Οκτωβρίου η θεατρική ομάδα του 1^{ου} Γυμνασίου της πόλης μας, με την καλλιτεχνική επιμέλεια (σκηνοθεσία, σκηνογραφία, ενδυματολογία) της καθηγήτριας Κατερίνας Μπόσκου, μουσική σύνθεση Αποστ. Ζαφειρίου και επιμέλεια ήχου Πέτρ. Στοϊδη. Τα παιδιά στάθηκαν στο ύψος του δύσκολου έργου και όλοι οι συντελεστές καταχειροκροτήθηκαν.

Τραγούδησαν οι Χρύσα Οικονόμου, Ελισ. Παναγιωτίδου, Αντ. Σταυρίδου και Ευδ. Τσουκαλά. Τους ρόλους ερμήνευσαν οι μαθητές-τριες: Μαρ. Κοτσιάμπαση, Αλεξ. Τόσκα, Γιαν. Κοτόπουλος, Κων. Κυριακίδου, Δημ. Ανθόπουλος, Γιανν. Μήττας, Χρηστ. Παλάκας, Βαρβ. Παραστατίδου, Ελισ. Παναγιωτίδου, Αντ. Μαρκοβίτη, Ευδ. Τσουκαλά, Κώστας Τάνος,

Νώντας Γουσόπουλος, Κων. Μάντσιος, Αναγ. Θεοχάρης, Δημ. Ανθόπουλος, Κων. Νίκου, Μαρία Χατζηδήμου, Αλεξ. Τσαμπούρη, Αντ. Σταυρίδου, Αναστ. Στοϊδης, Μαριανθ. Σεραφείμ, Χρύσα Οικονόμου, Ελ. Θεοδοροπούλου και Άννα Τσαπακίδου.

Ο «πρόσωπος» σε έκθεση φωτογραφίας στην Αθήνα

Με τον γενικότερο τίτλο «other world's souvenirs- κατά κόσμο ενθύμιο», έγινε στην γκαλερί Τ.Α.Φ (The Art Foundation) στο Μοναστηράκι

έκθεση φωτογραφίας, όπου προβλήθηκαν έργα Ελλήνων φωτογράφων. Στη μια από τις δεκατρείς αίθουσες, εκτέθηκαν από τον καταξιωμένο φωτογράφο Γεράσιμο Νεόφυτο δώδεκα ασπρόμαυρες φωτογραφίες με θέμα τον «πρόσωπο», από το δρώμενο «Μπούλες». Τα κάδρα, αναρτημένα σε σκοτεινή αίθουσα, φωτιζόνταν με ένα πρωτότυπο τρόπο που αναδείκνυε την μυστηριακή

ομορφιά της προσωπίδας, εντυπωσιάζοντας τους επισκέπτες. Η έκθεση αυτή θα παρουσιαστεί και στη Νάουσα της περιόδου της φετινής Αποκριάς.

Πανελλήνιοι αγώνες ορεινής ποδηλασίας

Με μεγάλη επιτυχία διεξήχθη ο 2^{ος} Πανελλήνιος Αγώνας Ορεινής Ποδηλασίας «NAOUSSA MTB 2009», που διοργάνωσε ο Ποδηλατικός και Φυσιολατρικός

Όμιλος Νάουσας υπό την αιγίδα του Δήμου Νάουσας, με συμμετοχή 80 αθλητών από όλη την Ελλάδα. Δεύτερος στην γενική κατάταξη και πρώτος στην κατηγορία του ο Ναουσαίος Βαγγέλης Αδαμίδης, που

εντυπωσίασε με την επίδοσή του. Όλοι πάντως οι συμμετέχοντες έφυγαν με τις καλύτερες εντυπώσεις για την άρτια διοργάνωση, την μοναδική ομορφιά της τοποθεσίας και τις τεχνικές ιδιαιτερότητες της διαδρομής.

Οι Σαμαρείτες του τμήματος Ε.Ε.Σ. της πόλης μας

συμπαραστάθηκαν με τον εξοπλισμό και τις γνώσεις τους για Πρώτες Βοήθειες

Ο όμιλος «Αράπιτσα» στην Βοστώνη και στο Μόντρεαλ

Τα μέλη του Ομίλου Περιβάλλοντος και Πολιτισμού «ΑΡΑΠΙΤΣΑ» συμμετείχαν στις εορταστικές εκδηλώσεις για την συμπλήρωση 100 χρόνων από την ίδρυση του συλλόγου των Ναουσαίων της Βοστόνης. Με την εμφάνιση των χορευτών της «ΑΡΑΠΙΤΣΑΣ»,

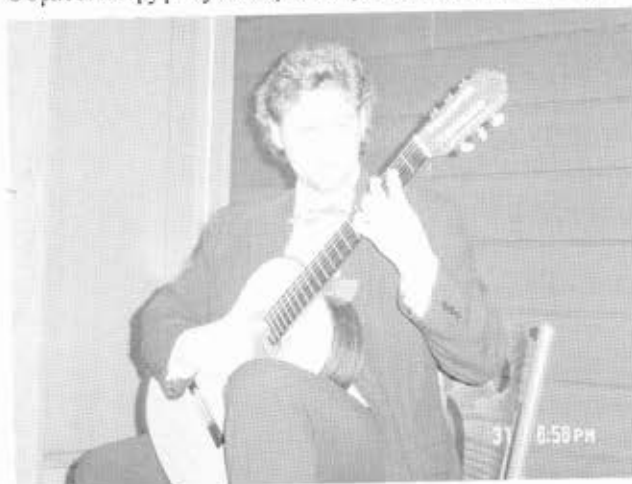

η συγκίνηση με δάκρυα χαράς και νοσταλγίας για την πατρίδα τους, που ξαναζωντάνευε μπροστά τους, ήταν έκδηλη στους απόδημους Ναουσαίους.

Η αποστολή κατά την παραμονή της στην Βοστώνη ξεναγήθηκε στα αξιοθέατα της πόλης, στο πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ κ.α. Επισκέφθηκε την Νέα Υόρκη και στην συνέχεια αναχώρησε για το Μόντρεαλ του Καναδά, όπου έλαβε μέρος στο 1^ο Συνέδριο της Παμποντιακής Ομοσπονδίας της Β. Αμερικής.

Ο Δήμος Νάουσας τίμησε το Θάνο Μήτσαλα

Το Σάββατο 17 Οκτωβρίου, ημέρα απελευθέρωσης της Νάουσας, στο κατάμεστο Δημοτικό Θέατρο, ο καταξιωμένος διεθνώς συμπολίτης μας κιθαρίστας Θάνος Μήτσαλας,

πλαισιωμένος από τους μουσικούς του κουαρτέτου έγχορδων της Φιλαρμονικής Ορχήστρας της Σόφιας, έδωσε ένα μοναδικό ρεσιτάλ κιθάρας, αποσπώντας τα χειροκροτήματα όλων για τη άψογη τεχνική και ερμηνεία του.

Ο Δήμαρχος Νάουσας κ. Αν. Καραμπατζός, αφού αναφέρθηκε στο πλούσιο βιογραφικό του, τόνισε ότι ο Θάνος Μήτσαλας θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες καλλιτέχνες της κλασικής κιθάρας, με πολλά διεθνή βραβεία και υποτροφίες από νεαρή ηλικία, εμφανίστηκε σε πολλές χώρες, συνεργασίες με ελληνικές και ευρωπαϊκές ορχήστρες και του απένειμε τιμητική πλακέτα για την πολυετή προσφορά του στην μουσική και τον πολιτισμό της Νάουσας.

«ΠΥΡΣΟ». Κανείς βέβαια δεν κατάλαβε τι δουλειά είχαν στη συγκεκριμένη εκδήλωση οι Μπούλες, ως εύζωνοι φρουροί του Μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτου, δίπλα στους αθλητές με τις αλπικές αθλητικές φόρμες!

Συναυλία με την Dolores Scott

Από τον «Σύλλογο Φίλων της Μουσικής» Ν.Ημαθίας διοργανώθηκε στο μουσικό καφενείο «ΣΕΙΠΙΟΣ» μια διαφορετική συναυλία με την DOLORES SCOTT, η οποία θεωρείται μια από τις πλέον ενδιαφέρουσες φυσιογνωμίες της σύγχρονης μουσικής του Σικάγου με έργα Blues, R&B, Jazz, Snow Tanes, Gospel και Pop.

Υποδοχή της Ολυμπιακής φλόγας

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα και επίσημη τελετή, έγινε η υποδοχή της Φλόγας των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων του Βανκούβερ στη Νάουσα. Η λαμπαδηδρομία κατέληξε στην Πλατεία Καρατάσου όπου την υποδέχθηκαν οι Αρχές με επικεφαλής το Δήμαρχο, ο οποίος χαιρέτισε τους εκπροσώπους της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής και της Καναδικής πρεσβείας που τη συνόδευαν. Η Φιλαρμονική Εταιρεία Νάουσας απέδωσε τιμές και οι εκδηλώσεις συνεχίστηκαν με παραδοσιακούς χορούς από τον όμιλο «ΑΡΑΠΙΤΣΑ» και τον

Συνάντηση χορωδιών των ΚΑΠΗ

Στις αρχές του Νοέμβρη, μέσα σε εγκάρδια ατμόσφαιρα, έγινε η συνάντηση των χορωδιών του ΚΑΠΗ Νάουσας και του ΚΑΠΗ Μελισσοχωρίου. Στην κατάμεστη αίθουσα εκδηλώσεων του ΚΑΠΗ, τα μέλη του ΚΑΠΗ Μελισσοχωρίου παρουσίασαν το πρόγραμμα τους με έργα ελλήνων συνθετών και ακολούθησαν οι χορωδοί της Νάουσας υπό την Δ/ση του Νικ. Καλλιδάκη. Ακολούθησε

συζήτηση για την περαιτέρω σύσφιξη των σχέσεων των δύο ΚΑΠΗ και η συνάντηση ολοκληρώθηκε με δεξίωση.

με αποκορύφωμα την παγκοσμιοποιημένη οικονομία, που ξεκινά μετά τη λήξη του 2^{ου} Παγκοσμίου πολέμου, με την ίδρυση της

Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Ο κ. Βλάχος ανέλυσε την διαδρομή των οικονομικών συστημάτων που κυριάρχησαν στη μεταπολεμική Ευρώπη (από τον Κέινς στον Σμιθ) ενώ εξέφρασε τη θέση ότι το σύστημα της Σοσιαλδημοκρατίας στην μεταπολεμική Δυτική Ευρώπη υπήρξε αυτό που έφερε την οικονομική ευημερία, σε αντίθεση με τον σημερινό εφαρμοζόμενο νεοφιλελευθερισμό.

Η βραδιά ολοκληρώθηκε μουσικά με την Μαρία Πέτκου στο πιάνο και την Μαρίνα Γκοργκάτσε στο βιολί.

Ομιλία με οικονομικό θέμα από τον τ. Δήμαρχο κ. Δημ. Βλάχο.

Μια άκρως ενδιαφέρουσα ομιλία από τον τ. Δήμαρχο κ. Δημήτρη Βλάχο έγινε στην Εστία Μουσών, με τίτλο "Από το χρυσό κανόνα στην παγκοσμιοποίηση και στο κραχ του 2008". Η εκδήλωση εντάσσονταν, όπως ανέφερε στον πρόλογο του ο πρόεδρος του Συλλόγου Φίλων της Μουσικής κ. Ορδουλίδης, στη σειρά θεμάτων με διάφορους ομιλητές που ετοιμάζει ο σύλλογος με γενικό τίτλο "Ανοικτό Πανεπιστήμιο". Με σαφήνεια και γλαφυρότητα ο κ. Βλάχος αναφέρθηκε στις οικονομικές συναλλαγές των ανθρώπων από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα (ανταλλαγή προϊόντων, πολύτιμα μέταλλα – νομίσματα, χαρτονομίσματα) αναλύοντας τις οικονομικές θεωρίες που έγιναν πράξη τον 19^ο και 20^ο αιώνα στον πλανήτη,

«Από την Αργυρούπολη στο ...Διαδίκτυο»

Με τίτλο «Από την Αργυρούπολη στο ...Διαδίκτυο», η Εύξεινος Λέσχη, σε συνεργασία με τη Σχολική Βιβλιοθήκη του 2ου Γυμνασίου, οργάνωσε στο δημοτικό θέατρο εκδήλωση με σκοπό την οικονομική ενίσχυση του συλλόγου στην προσπάθεια που καταβάλλει για τη ψηφιοποίηση των βιβλίων της Αργυρούπολης, που αυτή τη στιγμή «αργοπεθαίνουν» και χρήζουν άμεσης παρέμβασης για τη διάσωσή

τους. Πρόκειται για 972 τόμους (από τους 5.000 που αρχικά είχαν μεταφερθεί) που αποτελούν τα μοναδικά ζωντανά υπολείμματα της παιδείας και του ελληνικού πολιτισμού της Ανατολής.

Η αίθουσα ήταν κατάμεστη από κόσμο που παρακολούθησε την εκδήλωση σε φορτισμένη συγκινησιακά ατμόσφαιρα από τις εικόνες και τις μνήμες του παρελθόντος, συμμετείχαν δε σ' αυτήν, εκτός από τα τμήματα της Ευξείνου Λέσχης, ο Όμιλος «Αράπιτσα», ο σύλλογος Βλάχων, οι «Γενίτσαροι και Μπούλες», το Λύκειο Ελληνίδων Νάουσας και ο «Πυρσός».

Όπως τόνισε στο χαιρετισμό του ο πρόεδρος της Ευξείνου Λέσχης κ. Θ. Τελιγιαννίδης, «... ως απόγονοι των Τραντελλήνων του Πόντου, ακολουθώντας το χρέος τιμής όλων εκείνων που άφησαν τα υπάρχοντά τους προκειμένου να μεταφέρουν τα σπάνια βιβλία του Φροντιστηρίου της Αργυρούπολης του Πόντου, κρατάμε άσβεστη τη φλόγα και εντείνουμε τις προσπάθειές μας για τη συντήρηση, αποκατάσταση και ψηφιοποίηση των μοναδικών αυτών βιβλίων...».

Ανάμεσα στο χορευτικό πρόγραμμα κάθε συλλόγου ο φιλόλογος κ. Στοϊδης πρόβαλε εικόνες από τον Πόντο και τη μεταφορά των βιβλίων από την Αργυρούπολη στη Νάουσα, παρουσιάζοντας παράλληλα ενδιαφέροντα ιστορικά στοιχεία για τη βιβλιοθήκη και τη ζωή της Αργυρούπολης του Πόντου στα χρόνια της ακμής της. Απάγγειλε η Σεβαστή Δέλλιου, ενώ το θεατρικό εργαστήρι της Ευξείνου Λέσχης σε επιμέλεια της θεατρολόγου Κατερίνας Τόμτση παρουσίασε το τραγούδι «Πάρθεν η Ρωμανία» σε μορφή θεατρικού σκετς. Συμμετείχαν οι Άννα Ληφούση, Κοτζαγιώργη Μαρία, Ειρήνη Κοτζαγιώργη, Κατερίνα, Θεοδωροπούλου, Ειρήνη Μαυρομάτη, Ελευθερία Δάιου και Αφροδίτη Λαφάρα. Τη

γενική επιμέλεια της παράστασης είχαν οι Πέτρος Στοϊδης, Χαρά Κοσμίδου και Βάσω Καραγιαννοπούλου.

Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν οι τοπικοί πολιτικοί παράγοντες, ο δε νομάρχης ανέφερε ότι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση υπέγραψε ήδη σύμβαση με το ΑΠΘ με σκοπό τη ψηφιοποίηση των βιβλίων ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε άτομα από όλο τον κόσμο να έχουν πρόσβαση σε αυτά. Ο δήμαρχος αναφέρθηκε στην πολιτιστική σύμπραξη για τον κοινό αυτό στόχο και σημείωσε ότι «είναι σειρά μας να επιτελέσουμε το δικό μας χρέος».

«Σαν την παλιά μπουάτ...»

Ο Σύλλογος Φίλων Μουσικής Ημαθίας, στο πλαίσιο των πολιτιστικών και καλλιτεχνικών μουσικών του εκδηλώσεων, διοργάνωσε μια όμορφη μουσική βραδιά στο «ΚΙΟΣΚΙ» με τον ναουσαίο συνθέτη Νίκο Ορδουλίδη, με τον γενικό τίτλο «Σαν την παλιά μπουάτ...» Η εκδήλωση περιελάμβανε μέρος της συνθετικής δουλειάς του Νίκου Ορδουλίδη καθώς και τραγούδια από το ευρύ λαϊκό ρεπερτόριο, με στόχο, πέρα από την παρουσίαση της δουλειάς του νέου συνθέτη στο κοινό της Νάουσας, να ξυπνήσει μνήμες τραγουδιών διαφόρων αισθητικών ειδών τα οποία δε χαίρουν μεγάλης εμπορικής εκμετάλλευσης και προώθησης. Τραγούδησαν η Μαρία Πέτκου και ο Νίκος Ορδουλίδης, ενώ στην ορχήστρα έπαιζαν οι Μιχάλης Καλαϊτζής (μπουζούκι), Γιάννης Περισοράτης (μπουζούκι), Δημήτρης Τυχάλας (κιθάρα) και Νίκος Ορδουλίδης (πιάνο).

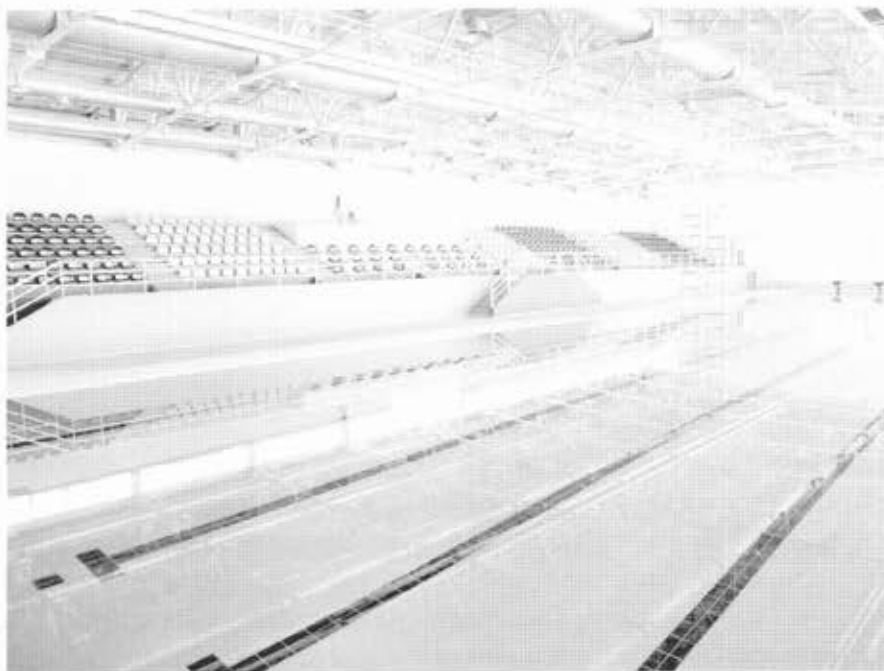
Πανηγυρικά εγκαίνια του κλειστού κολυμβητηρίου

Ένα όνειρο 50 ετών των κατοίκων της πόλης μας, έγινε πραγματικότητα την Κυριακή 20 Δεκεμβρίου. Με επισημότητα και σε πανηγυρικό κλίμα εγκαινιάστηκε το νέο Κλειστό Κολυμβητήριο, Ολυμπιακών προδιαγραφών από την Υφυπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης κα Θεοδώρα Τζάκρη.

Ο δήμαρχος κ.

Καραμπατζός αναφέρθηκε στο ιστορικό της προσπάθειας κατασκευής του Κολυμβητηρίου και ευχαρίστησε όλους όσους εμπνεύστηκαν, υποστήριξαν και βοήθησαν τον δύσκολο και επίπονο αγώνα ολοκλήρωσης ενός έργου ορόσημου στη σύγχρονη Ιστορία της Νάουσας, με πρώτο τον αείμνηστο δωρητή Κων/νο Βαϊνανίδη, που από τη δεκαετία του 1950 ακόμα προσέφερε τα πρώτα χρήματα για να κατασκευαστεί κολυμβητήριο στη Νάουσα. Καταλήγοντας εξέφρασε την ευχή ότι το κολυμβητήριο, με τη στήριξη όλων, μπορεί να προσφέρει πολλά κοινωνικά, τουριστικά και αθλητικά οφέλη στον τόπο.

Το εορταστικό πρόγραμμα των εγκαινίων συμμετείχε η ομάδα χορού "Ερύθεια" της Σχολής Μπαλέτου της Εστίας Μουσών σε χορογραφία της Ξανθίπης Παπαδοπούλου, (χόρεψαν οι Κων/να Σούχρα, Κική Παρίζα, Κων/να Θανασούλη, Ζαφειρίου Ζαφειρούλα, Ξανθίπη Παπαδοπούλου), αθλήτριες της ομάδας συγχρονισμένης κολύμβησης του Πανσερραϊκού, αθλητές του Άρη Θεσσαλονίκης και της ομάδας πόλο Πτολεμαΐδας καθώς και οι Έλενα και τη Φένια Τσικιτικού, που ήταν και παρουσιάστριες της εκδήλωσης.

Ο όμιλος "Γενίτσαροι και Μπούλες" στην Αυστρία

Μια ακόμη «διεθνή» αποστολή ολοκλήρωσε με επιτυχία ο Όμιλος «Γενίτσαροι και Μπούλες» συμμετέχοντας στις Χριστουγεννιάτικες εορταστικές εκδηλώσεις στο Σάλτσμπουργκ της Αυστρίας το τετραήμερο 18-21 Δεκεμβρίου. Παρόλο το χιόνι και τις εξαιρετικά χαμηλές θερμοκρασίες (-15°) οι χορευτές μας ενθουσίασαν το κοινό με την εμφάνισή τους και τους ζητήθηκε να ...επανεέλθουν το καλοκαίρι.

Πάντα τέτοια.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ... ΠΟΙΗΜΑ ΣΤΟ ΓΙΑΝΝΑΚΟΧΩΡΙ

του Γιώργου Αγγελιδάκη
Δημοσιογράφου

Στην κορυφή του Βερμίου σκαρφάλωσε το Γιαννακοχώρι, μετασχηματίζοντας τα προβλήματα του παρελθόντος και του παρόντος του σε μια δυναμική γνώσης και σοφίας, που καταφέρει να σχεδιάσει το μέλλον και να καταστήσει το δημοτικό διαμέρισμα πρότυπο συνεργασίας. Οι κάτοικοί του, άνθρωποι του μόχθου, κοντά στη φύση και στους χαλαρούς ρυθμούς της, με περιορισμένες επιλογές, αποφάσισαν να διανύσουν το «μαραθώνιο» μιας βιβλιοθήκης και να βρεθούν σε λεωφόρο πολιτιστικής ανάπτυξης και δημιουργίας. Για τα παιδιά τους! Για όλους!

Με πρωτοστάτη τον τοπικό πολιτιστικό σύλλογο και εμπνευστή, «υποκινητή» και... εμπροσθοφυλακή το συγχωριανό τους ποιητή Ηλία Τσέχο, είπαν «βιβλιοθήκη» και την έφτιαξαν! Με τη λειτουργική χρήση του παλιού κοινοτικού καταστήματος, μεταμόρφωσαν την εικόνα της περιοχής και κατάφεραν να δώσουν μια νέα ζωντάνια στο Γιαννακοχώρι, μια καινούρια ώθηση στην πολιτιστική, κοινωνική και, ίσως, οικονομική πραγματικότητα του τόπου τους.

Τα εγκαίνια της δανειστικής βιβλιοθήκης του Πολιτιστικού Συλλόγου Γιαννακοχωρίου έγιναν το απόγευμα της Κυριακής 11 Οκτωβρίου, μέσα σ' ένα γιορταστικό κλίμα. Από νωρίς το πρωί όλο το χωριό ήταν στο πόδι, ο καιρός βοήθησε και οι ποικίλες εκδηλώσεις πήραν πανηγυρικό χαρακτήρα. Η λειτουργία της βιβλιοθήκης αποτελεί ακρογωνιαίο μηχανισμό στήριξης τόσο της έρευνας, όσο και της διδασκαλίας και γέμισε ψυχές στο Γιαννακοχώρι. Ο Ηλίας Τσέχος ενέπνευσε τους συγχωριανούς του και κατάφερε να τους κάνει να... γράφουν ποιήματα!

Με χορούς από τοπικούς συλλόγους («Πυρός» Νάουσας και πολιτιστικοί σύλλογοι Γιαν-

Και το όνομα αυτής «βιβλιοθήκη Ηλίας Τσέχος»

νακοχωρίου και Λευκαδίων) μπροστά στο κτίριο της βιβλιοθήκης άνοιξε η αυλαία των εγκαινίων και ακολούθησε αγιασμός.

«Σπουδαία μέρα για το Γιαννακοχώρι» χαρακτήρισε τα εγκαίνια της βιβλιοθήκης η πρόεδρος του τοπικού πολιτιστικού συλλόγου κ. Βούλα Φουντούλη - Παπαδοπούλου. «Ο πολιτιστικός σύλλογος Γιαννακοχωρίου», τόνισε, «στη μεγάλη προσπάθειά του για τον πολιτισμό, δραστηριοποιώντας όλα τα μέλη και τους φίλους του, υλοποιεί σταθερά στόχους και επιδιώξεις του, πρωτοπορώντας και ανατρέποντας δεδομένα».

Οι επίσημοι προσκεκλημένοι εξήραν τις προσπάθειες των ανθρώπων του πολιτιστικού συλλόγου Γιαννακοχωρίου και τους συνεχάρησαν για το εξαιρετικό αποτέλεσμα. Πάνω από 4.500 τόμοι βιβλίων, περιοδικών και εφημερίδων περιμένουν αναγνώστες, μικρούς και μεγάλους, για να τους ταξιδέψουν στη γνώση και την πληροφόρηση.

Ο βουλευτής κ. Τάσος Σιδηρόπουλος σημείωσε ότι τέτοιες προσπάθειες, ιδιαίτερα σε μικρά χωριά, αξίζουν ιδιαίτερης στήριξης, μεγαλύτερης ευαισθησίας και ενδιαφέροντος.

Ο νομάρχης κ. Κώστας Καραπαναγιωτίδης υπογράμμισε ότι το Γιαννακοχώρι έβαλε πολύ ψηλά τον πήχη, αλλά με τις συντονισμένες δράσεις των ανθρώπων του τα κατάφερε και διαβεβαίωσε για τη στήριξη της νομαρχίας. «Πόσα χωριά στην Ελλάδα είχαν ή θα έχουν αυτή την ικανοποίηση, να έχουν ένα φάρο πολιτισμού, μια φωλιά που θα τους δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης στη μάθηση και στη γνώση;», αναρωτήθηκε.

Χαιρετισμό του νομάρχη Πέλλας κ. Μιχάλη Καραμάνη μετέφερε ο αντινομάρχης κ. Χαράλαμπος Παυλίδης, επισημαίνοντας τη συνεχή

μείωση του αριθμού των αναγνωστών στη χώρα μας και το γενικότερο παραγκωνισμό του βιβλίου. Τόνισε την αναγκαιότητα στήριξης του, καθώς και του πολυσήμαντου και πολυδιάστατου ρόλου των βιβλιοθηκών. Για το λόγο αυτό υποσχέθηκε να... συμβάλλει με βιβλία.

Στις πρωτοβουλίες του συλλόγου και στις προσπάθειες δύο χρόνων για τη δημιουργία της βιβλιοθήκης αναφέρθηκε ο δήμαρχος Νάουσας κ. Τάσος Καραμπατζός. Ευχήθηκε δε, να γίνει «καταφύγιο γνώσης και πνεύματος, κυψέλη συνεχούς δημιουργίας».

«Σημαντικότατο» χαρακτήρισε το έργο ο εκπαιδευτικός - ιστορικός κ. Μανώλης Βαλσαμίδης στην ομιλία του, υπογραμμίζοντας τα πολλά μηνύματα που εκπέμπει. «Εδώ...», είπε, «...ο πολιτισμός έχει ρίζες και οφείλει ο τόπος να αποδείξει ότι και σήμερα παραμένει φιλομαθής, φιλόμουσος, καλλιεργημένη γη». Υποστήριξε ότι «δεν λείπουν από τους μικρούς και άσημους τόπους οι δημιουργοί» και πρόσθεσε: «Όταν αγαπήσεις τον τόπο σου τον σώζεις, έλεγαν οι παλιοί. Αυτός ο έρωτας γεννάει οράματα, ιδέες, θέληση, ευρηματικότητα, ικανότητες, δημιουργία». Σημείωσε ότι «το έργο αυτό έτυχε

Η Ανταία ανοίγει...

ήδη της κοινωνικής αποδοχής, γιατί έχει χρησιμότητα, έχει προοπτική, προσβλέπει σε ανοίγματα στο χώρο της παιδείας των νέων, αλλά και της διά βίου μάθησης». «... Αγαπητοί φίλοι από το Γιαννακοχώρι. Χαιρετίζοντας την προσπάθειά σας, εύχομαι ατέρμονα λειτουργία της βιβλιοθήκης, που εγκαινιάζουμε σήμερα, για την προαγωγή του τόπου και την εξυπηρέτηση, ανάπτυξη, ανάδειξη και ολοκλήρωση πνευματικών ανθρώπων, αληθινών προσωπικοτήτων, που θα τιμήσουν τον τόπο.

Τα λόγια αυτά ακούγονται βαρύγδουπα. Πάντως, δεν είναι ουτοπικά, ούτε απλά οπτιμιστικό γαρνίρισμα του λόγου. Θα φέρω παραδείγματα: Ένα παιδί, που η οικογένειά του ξεκίνησε από την Αγία Φωτεινή, λίγο πάνω από μας, έχτισε τη βιβλιοθήκη της Νάουσας. Και ένα άλλο παιδί, από το Γραμματικό, έγινε πατριάρχης στην Κωνσταντινούπολη, σε χρόνια δύσκολα. Μια και μιλάμε για βιβλιοθήκες και παιδιά, επιτρέψτε μου να αναφερθώ σε δυο ακόμα περιπτώσεις: Ένα παιδί από την Κοζάνη, ο Θεόδωρος - Γεώργιος Καραγιάννης, διέπρεψε στη Βιέννη και διετέλεσε υποδιευθυντής της αυτοκρατορικής βιβλιοθήκης, βουλευτής, καθηγητής πανεπιστημίου και πρόεδρος της ακαδημίας της Βιέννης. Αλλά και στα καινούρια χρόνια, ένα παιδί, που γεννήθηκε στη Νάουσα, ο καθηγητής του Α.Π.Θ., Ν. Ζαχαρόπουλος, σύμβουλος του υπουργού παιδείας κ. Αρσένη, διευθυντής των εθνικών βιβλιοθηκών Ελλάδος, έδωσε φτερά στην ανάπτυξη βιβλιοθηκών σε πόλεις και σχολεία της ελληνικής επικράτειας και του απόδημου ελληνισμού. Για να πάμε πάλι πίσω και σε σχέση με την εδώ βιβλιοθήκη, ακούστε τι

βοήθα γραμμένο πριν από 103 χρόνια: Διαρκούς Αντιπροσωπείας συνεδρία της 28ης Μαρτίου 1907. Απόφαση 6η. Εκ των εν τη ιερά εκκλησία του Αγίου Μηνά ή και άλλης εκκλησίας ιερών βιβλίων να δοθώσι τα περισσεύοντα τη εκκλησία του χωρίου Γιαννάκ(όβ)ου. Σήμερα συνεχίζουμε τη σπορά. Η καρποφορία, θα έλθει με την ώρα της. Το εύχομαι από καρδιάς. Συγχαρητήρια σε όλους. Σ' αυτούς που είχαν την ιδέα, στον πολιτιστικό σύλλογο Γιαννακοχωρίου, σ' αυτούς, που βοήθησαν στην υλοποίησή της, σ' αυτούς, που θα την στηρίζουν στο μέλλον».

Η Γιαννακοχωρίτισσα φιλόλογος -ιστορικός κ. Δωροθέα Ανθοπούλου, που πλούτισε τη βιβλιοθήκη με τη δωρεά σπάνιων βιβλίων, στο χαιρετισμό της, ανέφερε: «Σε εποχές αντιπνευματικές και σε περιβάλλον ανταγωνιστικό για το βιβλίο, εξαιτίας της ανάπτυξης της τεχνολογίας, η ίδρυση και λειτουργία δανειστικής βιβλιοθήκης, είναι, πράγματι, πολιτιστικό γεγονός. Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται υστέρηση στους δείκτες αναγνωσιμότητας, κυρίως στη νεολαία. Σ' αυτούς πρέπει να εμπνεύσουμε την αγάπη για το βιβλίο, ώστε να γίνουν χρήστες τους. Αρκεί να συνειδητοποιήσουν ότι τα οφέλη από τη μελέτη είναι πολλαπλά. Γιατί τα βιβλία είναι βιώματα. Μ' αυτά μακραίνουμε τη

Πλήθος κόσμου στην υπαίθρια έκθεση

ζωή μας και μέσα απ' αυτά ζούμε πολλές ζωές. Μας οδηγούν σε ταξίδια μαγικά, αναπτύσσουν τις γνώσεις μας, καλλιεργούν τη γλώσσα μας, βαθιάνουν το συναισθηματικό μας κόσμο. Χάρη σ' αυτά γνωρίζουμε άγνωστες πλευρές του εαυτού μας. Ας μην ξεχνάμε ότι τα βιβλία είναι ζωντανοί οργανισμοί. Γεννιούνται και πεθαίνουν. Έχουν ψυχή, έχουν φωνή. Γεννούν συναισθήματα και ενεργοποιούν τις αισθήσεις μας. Στη διαδικασία της ανάγνωσης συμμετέχουν η όραση, η ακοή, η αφή, η οσμή (εξάισια η οσμή του χαρτιού που έχει παλιώσει). Τα βιβλία αφηγούνται, διδάσκουν, συντροφεύουν. Είναι, δηλαδή, οι παππούδες μας, οι γιαγιάδες μας, τα παιδιά μας, οι φίλοι μας. Τα βιβλία μιλάνε. Θέλουν κάτι να μας πουν. Ας σκύψουμε απάνω τους να τα αφουγκραστούμε».

Η πρόεδρος του συλλόγου ανακοίνωσε την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου να ονομαστεί η βιβλιοθήκη «Ηλίας Τσέχος», σε ένδειξη τιμής για τη μέγιστη συμβολή του Γιαννακοχωρίτη ποιητή στην ίδρυση και λειτουργία της βιβλιοθήκης. Την ίδια στιγμή έγινε και η αποκάλυψη της πινακίδας της βιβλιοθήκης. Μεταξύ, άλλων, είπε: «Σήμερα, 11 Οκτωβρίου 2009, είναι μια σπουδαία μέρα για το Γιαννακοχώρι. Είμαστε όλοι εδώ για να εγκαινιάσουμε τη βιβλιοθήκη του πολιτιστικού συλλόγου Γιαννακοχωρίου, στη μεγάλη προσπάθειά του για τον πολιτισμό. Σας καλωσορίζουμε στο δημοτικό διαμέρισμά μας, σας ευχαριστούμε θερμά που μας τιμάτε με την παρουσία σας και είμαστε ευτυχείς, περήφανοι για την επίτευξη του στόχου μας, της ίδρυσης της βιβλιοθήκης, ανοιχτή για όλους και, κυρίως, για τα παιδιά μας. Θα έχουν πλάι τους έναν πυρήνα πολιτισμού, αναπτύσσοντας γνώσεις, που είμαστε βέβαιοι ότι θα οδηγήσουν σε ανταλλαγές απόψεων και ιδε-

ών. «Όταν οι άνθρωποι γίνουν θεοί, τα βιβλία θα είναι η κατοικία τους», λέει ο Ηλίας Τσέχος. Αγαπητοί καλεσμένοι, το διοικητικό συμβούλιο του συλλόγου μας αποφάσισε σήμερα να τιμήσει έναν άνθρωπο, που πρόσφερε τα μέγιστα στην ίδρυση της βιβλιοθήκης και στη διοργάνωση της σημερινής εκδήλωσης. Έναν άνθρωπο, που, πριν προλάβουμε να ζητήσουμε τη βοήθειά του, μας την πρόσφερε απλόχερα. Έναν άνθρωπο, που αγαπά το βιβλίο, τις τέχνες και τα γράμματα. Ήρεμος, αγαπητός, ακούραστος, έστησε τη βιβλιοθήκη, καταχωρώντας 4.500 τόμους βιβλίων, περιοδικών και εφημερίδων. Ένας Γιαννακοχωρίτης ποιητής, που γράφει μ' έναν ιδιαίτερα δικό του τρόπο, άρα μοναδικό... Και αυτός, βέβαια, δεν είναι άλλος από τον Ηλία τον Τσέχο, τον δικό μας Ηλία. Και επειδή ο πολιτιστικός μας σύλλογος πάντα πρωτοπορεί, θέλει να τιμήσει τον Ηλία σήμερα, ονομάζοντας τη βιβλιοθήκη «βιβλιοθήκη <Ηλίας Τσέχος>». Την επιγραφή φιλοτέχνησε η ζωγράφος Ελένη Ανδρονικίδου. Διάχυτη η χαρά όλων στη σημερινή μέρα. Πολύς κόσμος δίπλα μας. Νομίζουμε ότι έχουμε δώσει το μήνυμα της διάδοσης της ανάγνωσης. «Διασχίζοντας τη χώρα της γλώσσας, τα όνειρα κρατούν βιβλία. Η πραγματικότητα διαβάσει», λέει ο Ηλίας Τσέχος. Σας ευχαριστούμε από καρδιάς».

Ο Ηλίας Τσέχος και τα βιβλία του

«Έχουμε συμβολικά τρομοκρατήσει όλη την αγραμματοσύνη. Νιώθω πως έχω διαβάσει όλα τα βιβλία του κόσμου», είπε, με ιδιαίτερη συγκίνηση, ο ποιητής Ηλίας Τσέχος, που ζούσε μια ξεχωριστή μέρα και, μάλλον, δεν πατούσε στη γη από τη χαρά των βιβλίων, που ζωντάνειναν στα ράφια «ιδρύοντας τόπους ανάγνωσης». Έκανε λόγο για «μεγάλη στιγμή», για μια «βάπτιση», για ένα «ταξίδι», «ύμνησε» υποκλινόμενος την τόλμη του πολιτιστικού συλλόγου και συγκινημένος πρόσθεσε: ««Λίγο ακόμα/να σηκωθούμε λίγο ψηλότερα...» λέει ο Γιώργος Σεφέρης, ενώ ο Γιάννης Ρίτσος, τον οποίον τιμά όλη η Ελλάδα φέτος, τον τιμούμε κι εμείς, με όση ταπεινοσύνη υπάρχει, γράφει «η αλλαγή μας βασάνιζε πάντα/η αλλαγή η δική μας και των άλλων». Ό,τι συμβαίνει στο Γιαννακοχώρι, να... συμβαίνει σε όλη την επικράτεια. Εγκαινιάστηκε η δανειστική βιβλιοθήκη στο Γιαννακοχώρι Νάουσας, έχοντας 4.500 τόμους με την έναρξή της! Μεγάλη στιγμή. Συμβολικά, τρομάξαμε όλη την αγραμματοσύνη! Υπάρχει τόση ευφορία, ακόμα περισσότερη αφθονία ολόγυρα, ώστε επιχειρώ να πω για τη σημερινή ημέρα μου, μέσα από τα χρώματά της, τις ιδιότητές της, τις ποιήσεις, τους εκλεκτούς καλεσμένους της, τη βάπτιση, πως έχω διαβάσει όλα τα βιβλία του κόσμου... μαζί με τον πολιτιστικό σύλλογο Γιαννακοχωρίου πλάι, που υποκλινόμαι στην τόλμη του. *Δε μετρά χρόνο η συγκίνηση / Η νόηση ανυπολόγιστα κοπιάζει / Η όραση στην καλλίστη πεοιπέτεια της*

Εν αρχή η ποίηση

ανάγνωσης / Το ναι δεν είναι όχι στον πολιτισμό / Η ειρήνη δεν είναι πόλεμος / Την πραγματικότητα μας στεγάζει το βιβλίο / Πόσο όλοι μαζί ανθίζουμε / Πως ευωδά ο τόπος, η βιβλιοθήκη / Ένα ταξίδι μ' έφερε / Ένα ταξίδι να με πάρει / Ας είναι το βιβλίο / Ποτέ κρυφά δεν έκλαψε / Ο Μαρθώνιος θησαυρός της βιβλιοθήκης μας μόλις αρχίζει «Ηλία Τσέχο». Σας ευχαριστώ όλους...». Τα παρατεταμένα χειροκροτήματα του κόσμου μόλις που κατάφεραν να συγκρατήσουν τα δάκρυα στα υγρά μάτια του. Ακολούθησε η κοπή της κορδέλας των εγκαινίων, από το νομάρχη, το δήμαρχο, τον Ηλία Τσέχο, την πρόεδρο και μέλη της διοίκησης του συλλόγου και ξενάγηση στους χώρους της βιβλιοθήκης. Έχει, μάλιστα, όλες τις προϋποθέσεις να φιλοξενήσει τα μέλη της σχολικής κοινότητας και το αναγνωστικό κοινό και να προάγει τη δια βίου παιδεία.

Αμέσως μετά ο κόσμος είχε την ευκαιρία να δει τις εκθέσεις βιβλίων δημιουργών της Ημαθίας και της Πέλλας, περιοδικών και τοπικού τύπου των δύο νομών, καθώς και παλιών φωτογραφιών του χωριού, που συγκέντρωσαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Προσφέρθηκε πλούσιος μπουφές, τοπικό κρασί και μήλα.

Τις εκδηλώσεις τίμησαν επίσης ο βουλευτής Ημαθίας κ. Άγγελος Τόλκας, η αντινομάρχης Ημαθίας κ. Γεωργία Μπατσαρά, ο πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου Γιαννακοχωρίου κ. Κώστας Παπαδόπουλος, δημοτικοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι φορέων και συλλόγων.

Με ποίηση, μουσική, αλλά και χορό γιορτάστηκε, στη συνέχεια, στο φιλόξενο ανοιχτό θεατράκι του δημοτικού διαμερίσματος, η «συμφωνία» με τη γνώση. Ο κόσμος κατέκλυσε το χώρο, που αποδείχθηκε πολύ μικρός για να χωρέσει σώματα, χαρές, αγκαλιές και ψυχές.

Η εκδήλωση της... εκδήλωσης ξεκίνησε με ομιλίες από τον πρόεδρο της Πολιτιστικής Εταιρείας Νάουσας «Αναστάσιος Μιχαήλ ο Λόγιος» κ. Αλέξανδρο Οικονό-

Ο πρόεδρος της Πολιτιστικής Εταιρείας Νάουσας «Αναστάσιος Μιχαήλ, ο Λόγιος» κ. Αλέξανδρος Οικονόμου.

μου και την πρόεδρο του Συνδέσμου Φιλολόγων Ημαθίας κ. Ευγενία Καβαλάρη. Ο κ. Οικονόμου ανέφερε, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Πριν απ' όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω τους αγαπητούς φίλους που συνέλαβαν την ιδέα και στη συνέχεια ανέλαβαν όλη την εργώδη προσπάθεια

για το στήσιμο αυτής της βιβλιοθήκης να με καλέσουν να πω δυο λόγια στην πανηγυρική αυτή ημέρα της έναρξης λειτουργίας της στο Γιαννακοχώρι. Η Εταιρεία μας με χαρά ανταποκρίθηκε στην έκκληση των διοργανωτών και ιδιαίτερα του φίλου Ηλία Τσέχου και πρόσφερε στη νέα βιβλιοθήκη μια πλήρη σειρά των εκδόσεων της, μεταξύ των οποίων και σειρά όλων των τευχών της «Νιάουσας», του περιοδικού που εκδίδουμε ανελλιπώς εδώ και τριάντα δύο χρόνια, σειρά που ασφαλώς θα συνεχίσουμε να εμπλουτίζουμε και στο μέλλον.

«Χρειαζόμαστε τις βιβλιοθήκες σήμερα;». Σήμερα που κυριαρχεί ένας μεγάλος προβληματισμός για την υποβάθμιση αλλά και το μέλλον των βιβλιοθηκών που ήδη υπάρχουν, πόσο δε μάλλον για μια καινούργια βιβλιοθήκη και μάλιστα όχι σε κανένα μεγάλο αστικό κέντρο ή περιοχή με εν δυνάμει χρήστες της, όπως μια περιοχή με σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά σ' ένα μικρό ημιορεινό χωριό, που καλά καλά δεν διαθέτει ένα πλήρες δημοτικό σχολείο, ενώ διαθέτει δύο νεκροταφεία! Σήμερα που η ελληνική συγκυρία δεν είναι κα-

θόλου ευχάριστη σε ότι αφορά στις βιβλιοθήκες αλλά και στα άλλα δημόσια πολιτιστικά ιδρύματα, σήμερα που οι έρευνες και οι στατιστικές διαπιστώνουν ότι ένας στους δύο Έλληνες δεν διαβάζει και το 52% τους δεν έχει επισκεφθεί ποτέ τους οιασδήποτε μορφής βιβλιοθήκη.

Η θετική λοιπόν απάντηση στο ρητορικό ερώτημα αν χρειαζόμαστε τις βιβλιοθήκες σήμερα, θα πρέπει να συνοδεύεται και από κάποια άλλα «ζητούμενα» ώστε αυτές να μπορούν να καλύψουν τις σύγχρονες ανάγκες όσο το δυνατόν καλύτερα. Ιδού μερικές σκόρπιες σκέψεις που προέρχονται και από τη διεθνή εμπειρία: 1. Ανάγκη δημιουργίας συνεταιρικών σχημάτων σε περιφερειακό επίπεδο. Ένα δίκτυο που θα περιλαμβάνει όλες τις βιβλιοθήκες της περιοχής, με στόχο να ενσωματώσει και όλα τα άλλα πολιτιστικά ιδρύματα, αναπτύσσοντας με συμβατικό και ηλεκτρονικό τρόπο υπηρεσίες ψυχαγωγίας, πληροφόρησης, έρευνας και εκπαίδευσης. 2. Διαρκής διάλογος με το κοινό και εξυπηρέτηση των πραγματικών αναγκών του, ιδιαίτερα με την αξιοποίηση του διαδικτύου, αλλά και με την εγκαθίδρυση νέων θεσμών, όπως είναι οι Λέσχες ανάγνωσης. 3. Δημιουργία ευέλικτων και ελκυστικών χώρων που θα «τραβήξουν» το κοινό, που έχει ανάγκες για κοινωνικές επαφές σε δημόσιους χώρους, τους οποίους θέλει να είναι καλαίσθητοι, δυναμικοί και πρωτότυποι. Βέβαια στο θέμα αυτό η βιβλιοθήκη που σήμερα εγκαινιάζουμε ασφαλώς ξεπέρασε τις προσδοκίες μας! 4. Έμφαση στις νέες τεχνολογίες και τις ψηφιακές δράσεις. Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να επενδύσουν στις νέες τεχνολογίες και ν' αναπτύξουν υπηρεσίες που θα προσελκύσουν το πιο ζωντανό κομμάτι της κοινωνίας, και θα το βοηθήσουν να εξοικειωθεί με τα θαυμαστά αυτά εργαλεία, καταξιώνοντας ταυτόχρονα την ίδια τους την ύπαρξη. 5. Ανάδειξη της ιδιαιτερότητας κάθε τόπου.

Εξ ορισμού σχεδόν οι βιβλιοθήκες είναι για το ευρύ κοινό οι θεματοφύλακες της γνώσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, και μάλιστα αυτής που συνδέεται άμεσα με την ξεχωριστή αξία κάθε τόπου. Αυτή η κληρονομιά δεν έχει να κάνει μόνο με υλικό σε έντυπη μορφή, αλλά

αφορά όλες τις εκφάνσεις του κοινωνικού γίγνεσθαι και της ατομικής έκφρασης των πολιτών σε διάφορες μορφές και σχήματα.

Οι βιβλιοθήκες μπορούν να συμβάλουν στην αποτύπωση της ιδιαιτερότητας κάθε περιοχής συμμετέχοντας ενεργά στην τεκμηρίωση γεγονότων πολιτιστικού, κοινωνικού ή οικονομικού χαρακτήρα. Μπορεί σε θεωρητικό επίπεδο οι βιβλιοθήκες να απολαμβάνουν έναν υψηλό βαθμό αξίας και σημασίας, στην πράξη όμως, όπως αυτό προσδιορίζεται από τη χαμηλή χρήση και επισκεψιμότητά τους, η σημασία τους αυτή υποβαθμίζεται συνήθως. Και εδώ είναι το μεγάλο στοίχημα που η μικρή κοινωνία του Γιαννακοχωριού βάζει με τον εαυτό της: Να κρατήσει ζωντανό αυτό το κύτταρο ζωής που με τόσο μεράκι δημιουργήθηκε εκ του μηδενός και σήμερα της παραδίνεται «δόξη και τιμή», να το αναπτύξει και να το αναδείξει σε κεντρικό χώρο και εργαλείο πολιτιστικής δημιουργίας και έκφρασης, αλλά και αναπόσπαστο σημείο της καθημερινότητας των κατοίκων του χωριού. Και όλοι οι υπόλοιποι, άρχοντες και αρχόμενοι, να στηρίξουν με κάθε τρόπο αυτήν την θαυμαστή πρωτοβουλία των ολίγων και να μην την ξεχάσουν μόλις σβήσουν τα φώτα των εγκαινίων».

Η κεντρική ομιλήτρια κ. Ευγενία Καβαλά-

Η πρόεδρος του Συνδέσμου Φιλόλογων Ημαθίας κ. Ευγενία Καβαλάρη

ρη είπε: «Στο ορεινό Γιαννακοχώρι εγκαινιάζεται σήμερα ένα λιμάνι γνώσης, μια γέφυρα παιδείας, που ενώνει τους ανθρώπους, όχι, όμως, για εμπορευματικές σχέσεις και συναλλαγές, μα για να τους φέρει πιο κοντά στην ουσία του ανθρώπου και του πολιτισμού του. Η βιβλιοθήκη

αποτελεί ένα εγχείρημα γοητευτικό, δημιουργικό και αξιόλογο, που χρειάζεται επιβράβευση και στήριξη, ηθική και υλική. Παρά τον αυξανόμενο ρόλο του διαδικτύου, αναντίρρητα όσο θα υπάρχει πνευματική δημιουργία, θα υπάρχουν βιβλιοθήκες. Και αυτό γιατί η βιβλιοθήκη, ακόμη και μέσα στις νέες συνθήκες, αποτελεί τον αρωμόδιο φορέα για την οργάνωση της πληροφορίας και την εξοικείωση του συνόλου της τοπικής κοινωνίας με τις μεθόδους αναζήτησης, ανάκτησης, οργάνωσης και αξιοποίησής της.

Ο βαθμός επίδρασης της βιβλιοθήκης, τόσο στην καθημερινή ζωή των χρηστών της, όσο και στο σύνολο των δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στην τοπική κοινωνία, είναι καθοριστικός για την ανάπτυξη και την πρόοδό τους. Γιατί μέσω αυτής επιτυγχάνεται: η πρόσβαση στη γνώση, η παροχή διευρυμένων υπηρεσιών πληροφόρησης για αξιοποίηση της γνώσης στην πνευματική ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας, μα και στην οικονομική, καθώς μπορεί να υποστηρίξει τις πληροφοριακές απαιτήσεις σ' όλους τους τομείς δράσης της κοινωνίας. Η ποσότητα, η ποιότητα και η σπανιότητα των εκδόσεων, που φιλοξενεί η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη, επιβεβαιώνει τέτοιου είδους αισιόδοξες εκτιμήσεις. Η ανάγνωση και η προσέγγιση μεγάλων έργων τέχνης και επιστημονικών συγγραμμάτων μεταβάλλουν τη θεώρησή μας για τον κόσμο. Εδώ βρίσκεται η ανατρεπτική δύναμη του βιβλίου και της βιβλιοθήκης, που καθιστά ιδιαίτερα σημαντική τη δημιουργία αυτής της νέας εστίας πολιτισμού στην πλαγιά του Βερμίου.

Δικαιολογημένη επομένως και απαραίτητη η γιορταστική ατμόσφαιρα στη μέθεξη της οποίας μας παρέσυρε όλους, κοινό, ποιητές, συνθέτες και ερμηνευτές, ο εμπυχωτής και εμπνευστής αυτής της προσπάθειας, ο ποιητής Ηλίας Τσέχος. Βλαστός αυτού του τόπου ο Ηλίας, ανέπτυξε μια πολυσχιδή δράση, υπηρετώντας το χορό και τον κινηματογράφο στα χρόνια της ξενιτιάς του στην Αθήνα από το 1976 έως το 2001. Η τέχνη, όμως, της ποίησης βρήκε στο πρόσωπό του έναν άξιο εκφραστή της. Παραφράζοντας στίχους του Μαγιακόβσκι ο Ηλίας Τσέχος «είναι ένας αφοσιωμένος της ζωής / Μένει πάντο-

τε χρεώστης / απέναντι στον κόσμο / πληρώνει πάντα τόκους και υπερημερίες / για τον πόνο των ανθρώπων». Έχει να επιδείξει πλούσια εργογραφία: «Ερημη Αλήθεια» (Κέδρος, 1978), «Ταγμένα» (Διογένης, 1980), «Δάφνε Πόταμε» (Διογένης, 1981), «Ανθέμια» (Κέδρος, 1982), «Τα πάθη που φοράς» (Θεωρία, 1983), «Φωνές σ' ένα Μουσείο, Απρόοπτη Ύλη, Μύθοι Σγουροί» (Ηριδανός, 1985), «Διώροφο Μέλλον» (Σύγχρονη Εποχή, 1988). Ο τόπος του Ηλία, ο παιδότοπος της αρχικής του εξόδου από τον κλειστό στον ανοιχτό χώρο κι απ' το ελάχιστο στο πολύ, η γη των νερών, γίνεται η πρώτη του ύλη, το προζύμι για το ψωμί της ζωής του, ο χώρος όπου στεγάζει τα όνειρά του. Ο ίδιος συνεχίζει να σκαλίζει τα χώματα, που τον έθρεψαν, να ποτίζει και να κλαδεύει τ' αμπέλια και τις κεραιές, που φύτεψαν μέσα του, καθώς έπαιρνε τους σπόρους ο αγέρας και τους έριχνε στις πλαγιές και τα οροπέδια της φύσης του. Για τον Ηλία σημασία δεν έχει ποιος είναι και τι θέλει ο κόσμος μόνο. Σημασία έχει πώς θέλει να 'ναι ο κόσμος και τι του δίνει μέσα απ' την ψυχή του. Εξάλλου, όταν τα ποτάμια κυλάνε μέσα μας, τότε πια έχουμε λόγο κι εμείς για το πώς θα κυλήσουν και σε ποια πέλαγα θα εκβάλουν».

Στη συνέχεια προβλήθηκε το ντοκιμαντέρ του Ηλία Ιωσηφίδη «Ηλίας Τσέχος - Ποιήσεων Περιηγήσεις στη Μίεζα» και αμέσως μετά ένα κομμάτι της σύγχρονης ποιητικής Ελλάδας, επτά ποιητές, ο τιμηθείς «βιβλιοθηκάριος» Ηλίας Τσέχος και οι Κούλα Αδαλόγλου, Γεράσιμος Λουκάτος, Ευτυχία - Αλεξάνδρα Λουκίδου, Γιώργος Μπασδέκης, Βασίλης Παπαγιάννης και Γιάννης Τζανής, διάβασαν ποιήματά τους. Κατά τη διάρκεια της προβολής, αλλά και της απαγγελίας των ποιημάτων οι ανάσες του κόσμου ήταν μετρημένες. Η ποίηση άγγιξε το

αεράκι, που χόρευε με στίχους και το πολυπληθές κοινό απόλαυσε στιγμές πρωτόγνωρες σ' ένα ελκυστικό περιβάλλον, που προκάλεσε μια ιδέα, μια σπουδαία αλλαγή σ' ένα διψασμένο τόπο.

Μελοποιημένα ποιήματα γνωστών ποιητών (ανάμεσά τους και το «Γιαννακοχώρι» του Ηλία Τσέχου) ερμήνευσε ο Τάσος Γκρους, που ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση του φίλου του ποιητή. Το ίδιο έκανε και η μεγάλη μας τραγουδίστρια Μαρίζα Κωχ, που έτυχε θερμής υποδοχής από το κοινό και του χάρισε μοναδικές στιγμές με την υπέροχη φωνή της. «Ήρθα για το φίλο μου τον Ηλία» είπε στο κοινό, που την καταχειροκρότησε. Απέδειξε, μάλιστα, ότι τίποτα δεν μπορεί να επισκιάσει το καλλιτεχνικό της μεγαλείο. Μικροί και μεγάλοι τη χάρηκαν και, ιδιαίτερα, τα παιδιά, που την αγκάλιασαν και τραγούδησε μαζί τους παιδικά και παραδοσιακά τραγούδια.

Οι εκδηλώσεις έκλεισαν με λαϊκό γλέντι από την «Κομπανία Γιαννακοχωρίου» (Δ. Κοσμίδου, Αρ. Τύπος, Μ. Σιταρίδης, Δ. Χριστόπουλος, Δ. Σκεντερίδης, Αντ. Τσακμάκης), μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες. Και μετά ξημέρωσε... βιβλιοθήκη «Ηλίας Τσέχος»!

Ο Ηλίας Τσέχος με τη φίλη του Μαρίζα Κωχ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΣΤΡΑΣ

Ο πρώτος Ναουσαίος ποδοσφαιριστής
που πήρε μεταγραφή σε μεγάλη ομάδα

του Αλέξανδρου Λυσιμάχου

Δεν θυμάμαι να είδα τον Κάστρα αγωνιζόμενο. Είναι πολύ φυσικό, επειδή όταν άρχισα να παρακολουθώ ποδοσφαιρικούς αγώνες σαν πιτσιρικάς γύρω στα 1958-59, ο Κάστρας είχε ήδη κρεμάσει τα ποδοσφαιρικά του παπούτσια περίπου πριν ένα-δύο χρόνια. Όταν όμως εμείς οι πιτσιρίκοι εκείνης της εποχής παίζαμε το όποιο ποδόσφαιρο μπορούσαμε να παίξουμε με την απλή λαστιχένια μπάλα, που επέτρεπε το βάλαντιο εκείνης της δεκαετίας, οι πιτσιρίκοι τερματοφύλακες ήθελαν να κάνουν αποκρούσεις όπως ο Κάστρας — έτσι έλεγαν — προφανώς επειδή κάποιοι είχαν σταθεί τυχεροί και τον είχαν θαυμάσει να αγωνίζεται ή επειδή — και το πιο πιθανό — άκουγαν τους μεγαλύτερους να μιλούν με θαυμασμό για τα μπλονζόν και τις εκτινάξεις του Κάστρα.

Δεκάχρονος, λοιπόν, μαθητής τότε, παρακολουθούσα ποδοσφαιρικούς αγώνες στο γήπεδο της Νάουσας και για να γίνει αυτό έπρεπε να μαζέψουμε οι 2-3 φίλοι πιτσιρίκοι τη μισή δραχμή που ήταν το εισιτήριο για να μπορούμε στο γήπεδο. Στην καλύτερη περίπτωση αν έβρισκα κάποιον γνωστό ενήλικα θα έμπαινα μέσα δωρεάν. Έτσι ήταν τότε, ο ενήλικας που πλήρωνε εισιτήριο, μπορούσε να πάρει μαζί του και κάποιον πιτσιρικά δωρεάν. Έτσι, κατ' αυτόν τον τρόπο άρχισα να ζω σαν μικρός ποδοσφαιρόφιλος την ποδοσφαιρική δράση της Νάουσας εκείνης της εποχής παρακολουθώντας τον Αχιλλέα, τον Ακρίτα και τον Ολυμπιακό — την Αθηνά δεν θυμάμαι να την παρακολουθήσα ποτέ επειδή είχε προφανώς σταματήσει η δράση της — να παίζουν μεταξύ τους στα τοπικά ντέρμπυ ή να αγωνίζονται εναντίον ομάδων άλλων πόλεων.

Το γήπεδο της πόλης μας θεωρούνταν ένα από τα καλύτερα για την εποχή εκείνη, επειδή είχε κτιστές κερκίδες, ήταν περιφραγμένο με τοίχο, είχε κλειστό γήπεδο καλαθόσφαιρας και κουλουάρ για τους δρόμους ταχύτητας και αντοχής. Όμως ήταν αδιανόητη η ύπαρξη χόρτου στο χώρο του ποδοσφαιρικού γηπέδου εκείνη την εποχή. Το γήπεδο ήταν σκληρό, όπως σχεδόν κάθε γήπεδο εκείνης της εποχής, και ήταν πραγματικοί ήρωες οι ποδοσφαιριστές εκείνων των χρόνων που έπαιζαν ποδόσφαιρο μέσα στη λάσπη το χειμώνα και στο σκληρό χώμα και στο ψηλό χαλίκι το καλοκαίρι. Κάθε πτώση σήμαινε και κάποιο τραυματισμό, κάποια εκδορά. Παρόλα αυτά οι ποδοσφαιριστές, δυνατά και σκληραγωγημένα παιδιά εκείνης της δύσκολης εποχής, μιας εποχής που δεν απείχε ακόμα πολύ από την καταιγίδα και τις ταλαιπωρίες της γερμανικής κατοχής και του Εμφυλίου, κάθε Κυριακή κατέβαιναν στο γήπεδο για να τιμήσουν τη φανέλα της ομάδας τους παίζοντας με παλικάριά για τη νίκη της ομάδας και το χειροκρότημα της κερκίδας, και η αμοιβή τους μια γκαζόζα μετά το ματς.

Όλα αυτά τα γράφω για να θυμίσω στους παλιότερους και να ενημερώσω τους νεότερους για το δύσκολο κλίμα εκείνης της εποχής και για να αναδείξω την αξία του Ναουσαίου ποδοσφαιριστή, του Γιώργου Κάστρα, και τη σημασία που είχε για τα χρόνια εκείνα η μεταγραφή του στον ΠΑΟΚ Θεσ/νίκης. Ήταν η πρώτη μεταγραφή Ναουσαίου ποδοσφαιριστή σε μεγάλη ομάδα.

Για κάποια χρόνια, λοιπόν, και όπως γίνεται αρκετές φορές να γυρίζουμε στα περασμένα, όταν και λόγω της πεζότητας της ενήλικης ζωής μας αναζητούμε τα τρυφερά χρόνια

της παιδικής μας αθωότητας, φέροντας στο νου μας παλιές αγάπες, παλιά παιδικά κατορθώματα και ζαβολιές, ήρωες των παιδικών μας χρόνων, για κάποια χρόνια, λοιπόν, τριγύριζε στο μυαλό μου η ποδοσφαιρική δράση του Γιώργου Κάστρα, τον οποίο όπως προείπα δεν είχα την τύχη να τον δω αγωνιζόμενο, τον ήξερα όμως εδώ και κάποια χρόνια, ενήλικος εγώ πλέον φυσικά, σαν έναν ευνυπόληπτο καλό συμπατριώτη μου. Κάθε φορά που τον έβλεπα, ερχόταν στο μυαλό μου η παλιά παιδική περιέργεια και η ανάμνηση των συνομηλίκων μου τερματοφυλάκων της παιδικής μου ηλικίας, που προσπαθούσαν να διαφυλάξουν την εστία τους με μπλονζόν και αποκρούσεις «σαν τον Κάστρα».

Έτσι, λοιπόν, μια μέρα τον σταμάτησα στο δρόμο και του ζήτησα, αν φυσικά δεν είχε αντίρρηση, να μου διαθέσει κάποιο χρόνο για να μου μιλήσει για τις συνθήκες και τις ποδοσφαιρικές λεπτομέρειες εκείνης της εποχής, καθώς και για τα της μεταγραφής του στον ΠΑΟΚ.

Βρεθήκαμε στο κτήμα του δύο φορές, μου είπε πολλά και διάφορα, σκόρπια όμως, όπως συνήθως συμβαίνει όταν ανασκαλίζουμε το μακρινό παρελθόν. Μου έδειξε φωτογραφίες κιτρινισμένες από τον χρόνο από εφημερίδες της δεκαετίας του 1950. Όμως, όπως ο χρόνος είχε κιτρινίσει τις παλιές φωτογραφίες, ο ίδιος αδυσώπητος χρόνος διαπίστωσα, όπως την ίδια διαπίστωση έκανε και ο ίδιος ο Κάστρας, ότι αυτός ο αδυσώπητος χρόνος είχε ξεθωριάσει την ακρίβεια ημερομηνιών και κάποιων ονομάτων, που φυσικό είναι να έχουν ξεθωριάσει στην πορεία των 5-6 δεκαετιών. Θέλησα να επιβεβαιώσω ημερομηνίες, ονόματα, γεγονότα. Αυτό με οδήγησε στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσ/νίκης. Άρχισα να ψάχνω στις εφημερίδες της δεκαετίας του 1950. Στη «Μακεδονία» ιδιαίτερα και λιγότερο στον «Ελληνικό Βορρά», καθώς επίσης και στα «Αθλητικά Νέα» του Νίκου Καμπάνη βρήκα λεπτομέρειες που επιβεβαίωναν την αξία του Γιώργου Κάστρα και τα λεγόμενα του.

Έτσι, για άλλη μια φορά και αφού είχα συγκεντρώσει τις απαραίτητες πληροφορίες από τις εφημερίδες της εποχής εκείνης, συνδύασα και όλα εκείνα που μου είχε εξιστορήσει ο

ίδιος ο Γιώργος Κάστρας αλλά και τις εντυπώσεις και τις αναμνήσεις από ανθρώπους που θυμούνταν την ποδοσφαιρική δράση του, και ιδού το αποτέλεσμα:

Ο Γεώργιος Κάστιας ή Κάστρας, όπως είναι γνωστός σε όλους μας, είναι το πρώτο τέκνο του Λάζαρου και της Ελισάβετ Κάστια. Γεννήθηκε στη Νάουσα τον Απρίλη του 1929.

«Πρωτόπαιξα επίσημα ποδόσφαιρο σε ηλικία 15 ετών στην ομάδα των Προσκόπων. Στα 16 μου με ενέταξε στη δύναμή του ο Ολυμπιακός της πόλης μας. Τότε τερματοφύλακας στον Ολυμπιακό ήταν ο Γιώργος Οικονόμου, τον οποίο και αντικατέστησα. Θυμάμαι, βέβαια, και τον Γιώργο Καστανιώτη που έπαιζε τερματοφύλακας πριν τον Οικονόμου». Έτσι είχε ξεκινήσει την ποδοσφαιρική του καριέρα κάτω από τα δοκάρια του Ολυμπιακού Νάουσας ο Κάστρας.

Στο φύλλο της Τρίτης 22/11/1949 της «Μακεδονίας» ο γνωστός της εποχής εκείνης ανταποκριτής Σ. Ρεπανάς περιγράφει τον αγώνα Ολυμπιακού Νάουσας – Ηρακλή Θεσ/νίκης 1-5, για το Κύπελλο Ελλάδος, όπου κάνει το σχόλιο «Ο Ολυμπιακός ηγωνίσθη φιλότιμα, διεκρίθη δε ιδιαιτέρως ο τερματοφύλαξ Κάστιας, ο οποίος απεσόβησε πλείστα επικίνδυνα σουτ».

Την περίοδο 1950-51 ο Κάστρας είναι ο μόνιμος τερματοφύλακας του Ολυμπιακού Νάουσας και είναι εγγύηση για τα μετόπισθεν της ομάδας του. Ο Ολυμπιακός την περίοδο αυτή κερδίζει τον τίτλο του πρωταθλητή Νάουσας έχοντας κερδίσει στο τελευταίο παιχνίδι τον Ακρίτα με 2-0, και αφού έχει υπερκεράσει το εμπόδιο και των άλλων δύο ομάδων της πόλης, του Αχιλλέα και της Αθηνάς. Σε όλους τους αγώνες του πρωταθλήματος, αλλά και στους φιλικούς, που γίνονται με ομάδες των γειτονικών πόλεων Βέροιας, Έδεσσας, Γιαννιτσών, Κατερίνης, Κοζάνης, ο Κάστρας διακρίνεται σταθερά σε κάθε αγώνα.

Η σταθερά καλή απόδοση του Κάστρα προκαλεί το ενδιαφέρον του γνωστού την εποχή εκείνη προπονητού και σκάουτερ, και πρώην τερματοφύλακα του Παναθηναϊκού Κων/νου Ζιώγα, ο οποίος προτείνει στους διοικούντες

του Παναθηναϊκού να δοκιμάσουν τον Κάστρα, κάτι που έγινε για ένα ημίχρονο στο διεθνές φιλικό παιχνίδι του Παναθηναϊκού στην Αθήνα με την αιγυπτιακή ομάδα Recreation. «Από εκείνο το ματς θυμάμαι τον οπισθοφύλακα του Παναθηναϊκού Σταφυλίδη, ο οποίος, αν θυμάμαι καλά, κατάγονταν από τη Φλώρινα», είναι η μακρινή ανάμνηση του κ. Γιώργου από τη δοκιμή του στο γήπεδο της Λεωφόρου στην Αθήνα.

Το 1952 είναι χρονιά σταθμός για τον Κάστρα αλλά και για τα ποδοσφαιρικά πράγματα της Νάουσας. Γίνεται η πρώτη μεταγραφή Ναουσαίου ποδοσφαιριστή σε μεγάλη ομάδα. Είναι η μεταγραφή του Γιώργου Κάστρα από τον Ολυμπιακό Νάουσας στον ΠΑΟΚ Θεσ/νίκης.

«Η μεταγραφή έγινε με αντάλλαγμα ένα άλογο της UNRA που έδωσαν στον πατέρα μου!» θυμάται ο κ. Γιώργος Κάστρας. Του ζήτησα να μου αναφέρει λεπτομέρειες για τον ΠΑΟΚ εκείνης της εποχής. «Ο ΠΑΟΚ είχε σπουδαίους παίκτες, όπως ήταν ο αέρινος Κουϊρουκίδης που έπαιζε και στην Εθνική Ελλάδα. Πρέπει να ξέρεις ότι εκείνα τα χρόνια οι εκλέκτορες της Εθνικής δεν καλούσαν εύκολα Βορειοελλαδίτες, επειδή υπήρχε πάντα η πίεση από τα σωματεία της Αθήνας και του Πειραιά να προωθούνται οι δικοί τους παίκτες. Ένας άλλος Βορειοελλαδίτης που έπαιξε στην Εθνική εκείνη την περίοδο ήταν ο τερματοφύλακας του Άρη Θεσ/νίκης, που τον αντιμετώπισα σαν αντίπαλο, ο Κώστας Βελλιάδης, που όταν αργότερα αποσύρθηκε, ήρθε στη Νάουσα σαν προπονητής του Παναουσαϊκού για δύο χρόνια. Άλλοι συμπαίκτες μου στον ΠΑΟΚ ήταν ο εξαιρετικός μπαλαδόρος Παπαδάκης, ο Γκολέμας που έπαιζε στην άμυνα, ο Γεντζής που είχε έρθει από τον Ηρακλή Εδέσσης, Ο Βεροιώτης Σαββίδης που έπαιζε κι αυτός τερματοφύλακας, ο Τσίντογλου. Τα περισσότερα παιχνίδια γίνονταν στο γήπεδο του ΠΑΟΚ που ήταν στην περιοχή Συντριβανίου

και ήταν το μόνο που είχε προβολείς για αγώνες τη νύχτα. Πρόεδρος του ΠΑΟΚ τότε ήταν ο Χαραλαμπίδης και έφορος ποδοσφαίρου ο Μιχάλης Βεντουρέλης.»

Τον ρώτησα για τον τρόπο προπόνησης. «Οι προπονήσεις γίνονταν κάθε Τετάρτη και Παρασκευή για περίπου τρεις ώρες. Ξεκινούσαμε με γυμναστική, μετά τρέξιμο, ατομικό με σουτ και αποκρούσεις και μετά χωριζόμασταν στα δύο για δίτερμα. Αρχικά είχα προπονητή τον Αυστριακό Billy, μετά ανέλαβε ο Νικόλαος Πάγκαλος, παλαιός ποδοσφαιριστής και τερματοφύλακας της Δόξας Δράμας που μεταγράφηκε μετά στον ΠΑΟΚ».

— Κύριε Γιώργο, σε εφημερίδα του 1953 σε βρήκα στη σύνθεση του Γ'ΣΣ να παίζεις τερματοφύλακας εναντίον της δεύτερης ομάδας του ΠΑΟΚ.

Γέλασε. «Ξέχασα να σου πω ότι εκείνη την περίοδο υπηρετούσα τη θητεία μου στο Γ'ΣΣ στη Θεσ/νίκη. Ξεκίνησα τη θητεία μου από το Β'ΣΣ στην Κοζάνη, όμως ο ΠΑΟΚ φρόντισε να με φέρουν στη Θεσ/νίκη για να μπορώ να προπονούμαι με την ομάδα. Πάντως ήμουν σταθερά στις βασικές ενδεκάδες του Β'ΣΣ και Γ'ΣΣ και συμπαίκτες μου ήταν σπουδαίοι παίκτες μεγάλων ομάδων της εποχής, του Πανιώνιου, της ΑΕΚ, του Μακεδονικού Θεσ/νίκης — που τότε είχε σπουδαία ομάδα —, του Ηρακλή Θεσ/νί-

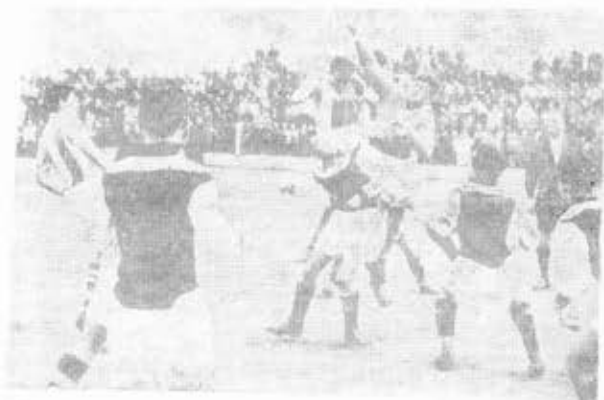
Με την ομάδα του Β' ΣΣ στο γήπεδο της Κοζάνης και συμπαίκτες σπουδαίους ποδοσφαιριστές μεγάλων συλλόγων της εποχής.

κης.

Εκείνα τα χρόνια οι στρατιωτικές μονάδες είχαν ποδοσφαιρικές ομάδες που έπαιζαν στο στρατιωτικό πρωτάθλημα, όπως επίσης έπαιζαν και με τις κανονικές ποδοσφαιρικές ομάδες των διαφόρων πόλεων. Τότε το ποδόσφαιρο ήταν γιορτή. Ο κόσμος περίμενε πώς και πώς να' ρθει η Κυριακή για να μαζευτεί από νωρίς στο γήπεδο. Πριν από τον κύριο αγώνα γίνονταν ένας-δύο αγώνες ανάμεσα στις β' και γ' ομάδες των συλλόγων, που ήταν οι νεανικές, τα φυτώρια των ποδοσφαιριστών τους. Τότε η κάθε πόλη είχε τις αλάνες της, όπου τα νέα παιδιά μάθαιναν το ποδόσφαιρο. Αρκετά από εκείνα τα παιδιά θα περνούσαν από τις αλάνες στις νεανικές ενδεκάδες της κάθε ομάδας και τελικά κάποια από αυτά τα παιδιά θα έφταναν να παίζουν στη βασική ενδεκάδα. Τότε η κάθε πόλη είχε αρκετές ομάδες που έπαιζαν στο τοπικό πρωτάθλημα της πόλης. Οι ποδοσφαιριστές εκείνων των ομάδων προέρχονταν από τον πληθυσμό της πόλης ή των γύρω χωριών και πολύ σπάνιες ήταν οι μεταγραφές, και όταν αυτές γίνονταν, ήταν πάντα όταν κάποιος ποδοσφαιριστής της περιφέρειας διακρίνονταν τόσο πολύ, ώστε να κινησει το ενδιαφέρον κάποιας μεγάλης ομάδας της Θεσ/νίκης, της Αθήνας, του Πειραιά».

Μου δείχνει τις κιτρινισμένες φωτογραφίες εφημερίδων της εποχής, που τον δείχνουν να αποκρούει τη μπάλα, να πέφτει στα πόδια των αντιπάλων, να εκτινάσσεται σαν αϊλουρος.

— Αυτή η φωτογραφία είναι από έναν αγώ-

Πρώτος γκολ στην ιστορία της «Α» του ΠΑΟΚ, το 1924, από τον Κώστα Καραϊσκάκη. Ο Κώστα Καραϊσκάκης, ο οποίος έπαιζε στην «Α» του ΠΑΟΚ, ήταν ο πρώτος που έπαιξε στην «Α» του ΠΑΟΚ, ο οποίος έπαιξε στην «Α» του ΠΑΟΚ, ο οποίος έπαιξε στην «Α» του ΠΑΟΚ.

Μια άσχημη μονομαχία του πρωταθλήματος με ΠΑΟΚ. Κόστας Καραϊσκάκης του Άρη με Αντίπαλο του της φάσης αυτής είναι ο καλύτερος παίκτης της ομάδας των κίτρινων Κίρκας.

Μια σφαίρα του Κώστα Καραϊσκάκη που είναι αλάνη στο γήπεδο του Καραϊσκάκη, ο οποίος έπαιζε στην «Α» του ΠΑΟΚ, ο οποίος έπαιξε στην «Α» του ΠΑΟΚ, ο οποίος έπαιξε στην «Α» του ΠΑΟΚ.

Μια σφαίρα Κώστα Καραϊσκάκη που είναι αλάνη στο γήπεδο του Καραϊσκάκη, ο οποίος έπαιζε στην «Α» του ΠΑΟΚ, ο οποίος έπαιξε στην «Α» του ΠΑΟΚ, ο οποίος έπαιξε στην «Α» του ΠΑΟΚ.

Εδώ είναι από έναν αγώνα κυπέλλου. Είχαμε κερδίσει το Μαραθώνα με 6-0.

γνωρίσω στρατηγούς, όπως και λούστρους. Γι' αυτό, όπως σου είπα, ήταν μεγάλο σχολείο. Είμαι περήφανος που ποτέ δεν αποβλήθηκα από ποδοσφαιρικό αγώνα και που ποτέ δεν απασχόλησα τη δικαιοσύνη».

— Πώς θα συμβούλευες τους σημερινούς νέους; τον ερωτώ.

— Ο καθένας θέλει να πετύχει στη ζωή του. Όμως για να το πετύχεις αυτό χρειάζεται οπωσδήποτε πειθαρχία και αγάπη γι' αυτό που αποφασίζεις να κάνεις.

Δήλωσε ότι είναι ένας ρομαντικός ΠΑΟΚΤΗΣ.

— «Δεν θα μπορούσε να είναι αλλιώς», μου λέει. «Έχω σημάδια από την περίοδο εκείνη στο σώμα μου!»

Η Επιστροφή

Εφημερίδα Μακεδονία, φύλλο της Κυριακής 01/08/1954: «Ο ΠΑΟΚ δίδει με ελευθέρω τον Κάστρα στον Ολυμπιακό Νάουσας και τον Σαββίδη στο Βέρμιο Βέροιας».

Είναι η εποχή που ο Κάστρας, μετά τον βαρύ τραυματισμό του, επιστρέφει στον Ολυμπιακό της πόλης μας. Με την εμπειρία που απέκτησε στον ΠΑΟΚ, εκτός από παίκτης στον Ολυμπιακό αναλαμβάνει και χρέη προπονητή με αμοιβή 500 δρχ. το μήνα και με πρόεδρο της ομάδας το γνωστό δάσκαλο Τάκη (Δημήτριο) Δημητριάδη. Συνεχίζει τη δράση του κάτω από τα δοκάρια εντυπωσιάζοντας φίλους και αντιπάλους.

Η αξία του είναι γνωστή σε όλους. Η σπου-

Ο Κάστρας αποκρούει πέναλτι στον αγώνα Ολυμπιακός Νάουσας – Δόξα Δράμας 2-1 το 1955.

δαία ομάδα Όλυμπος Κατερίνης τον καλεί να υπερασπισθεί την εστία της όσες φορές έχει δύσκολους φιλικούς αγώνες και ο Κάστρας ανταποκρίνεται πρόθυμα και με επιτυχία.

Την περίοδο 1955-56 ο Κάστρας, παίκτης

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΣΤΩΝ, ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΟΠΑΔΩΝ ΤΟΥ Γ. Α. Σ. ΟΛΥΜΠΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ 1946 - 60

Απονέμεται στον τερματοφύλακα του Ολυμπιακού Νάουσας ΚΑΣΤΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟ

ΕΝΘΥΜΗΜΑ

για τη συμμετοχή του στην ομάδα μας σε «δύσκολους αγώνες»

Κατερίνη 04 Αυγούστου 2004

Από την Οργανωτική Επιτροπή

Στο γήπεδο της Κατερίνης με συμπαίκτες ποδοσφαιριστές του Ολύμπου Κατερίνης.

και προπονητής ακόμα στον Ολυμπιακό Νάουσας προωθεί από την β' ομάδα του Ολυμπιακού στην α' τους Θωμά Μπατάκη, Τούλη Μαρονέρη και Τάκη Χειλά, οι οποίοι στην πορεία και με

την εξέλιξή τους τον δικαιώνουν για την επιλογή του.

Το 1957 ένας νέος τραυματισμός γίνεται αιτία να σταματήσει ο Κάστρας το ποδόσφαιρο. Τη θέση του κάτω από τα γκόλποστ του Ολυμπιακού αναλαμβάνει τότε ο Νίκος Τσαλδάρης, που και αυτός απεδείχθη στην πορεία ένας πολύ καλός τερματοφύλακας, αν και είχε ξεκινήσει σαν έξω αριστερά.

Σε κάποια φάση της έρευνάς μου τηλεφώνησα στον για χρόνια γνωστό Βεροιώτη αθλητικογράφο Γιώργο Γαλανομάτη και του ζήτησα τη συνολική του άποψη για τον ποδοσφαιριστή Γιώργο Κάστρα. «Σπουδαίος τερματοφύλακας, πολύ δυνατό παιδί. Παρόλο που δεν ήταν ψηλός, είχε τρομερό άλμα και μεγάλη ευελιξία, σωστός αίλουρος», ήταν η άμεση απάντησή του.

«Πολύ κύριος και σπουδαίος τερματοφύλακας. Μπορεί να ήμασταν αντίπαλοι μέσα στο γήπεδο, όμως πάντα ήταν καθαρός στο παιχνίδι του και ωραίος σαν χαρακτήρας» ήταν τα λόγια του κ. Κώστα Κυριακίδη, παλιού ποδοσφαιριστή του Ακρίτα και μετά του Πανναουσαϊκού.

Τον Κάστρα, όπως προανέφερα, δεν θυμάμαι να τον είδα αγωνιζόμενο κάτω από τα δοκάρια του Ολυμπιακού. Όμως τον θυμάμαι να συμμετέχει σε έναν αγώνα κατς στο γήπεδο! Τον ρώτησα σχετικά. «Όταν ήμουν στον ΠΑΟΚ, γυμναζόμουν συχνά στο γυμναστήριο βαρέων αθλημάτων στη ΧΑΝΘ. Εκεί γνωρίστη-

κα με τους περισσότερους παλαιστές της εποχής και έγινα φίλος με αρκετούς από αυτούς. Έτσι όταν έρχονταν παλαιστές για να δώσουν κάποιον αγώνα κατς στη Νάουσα, με χρησιμοποιούσαν σαν διαιτητή, λόγω του ότι ήξερα καλά τους κανόνες του αθλήματος.

Μια φορά ήρθε ο Καρυστινός για αγώνα, αλλά δεν εμφανίστηκε ο αντίπαλός του. Έτσι συμφωνήσαμε να αντικαταστήσω τον αντίπαλό του και να παλέψω εγώ μαζί του. Είναι η φορά που με είδες να αγωνίζομαι σαν παλαιστής!»

Από τη Νάουσα της δεκαετίας του '50, μιας Νάουσας που είχε πρόσφατα πολλαπλά και βάνανυσα τραυματισθεί από τις «περιπέτειες» του Εμφυλίου, είναι να απορεί κανείς για το σθένος και τη θέληση των κατοίκων της να διατηρούν εκείνη την εποχή τέσσερις ποδοσφαιρικές ομάδες, τον Ολυμπιακό, την Αθηνά, τον Αχιλλέα, τον Ακρίτα, ομάδες που εκτός από το ποδόσφαιρο, δραστηριοποιούνταν επίσης στον κλασσικό αθλητισμό, στο μπάσκετ, είχαν θεατρικά τμήματα, συμμετείχαν στην κοινωνική ζωή της πόλης με χορούς και άλλες εκδηλώσεις. Από τη Νάουσα, λοιπόν, εκείνης της εποχής που για να ταξιδέψει κανείς τα χρόνια εκείνα μέχρι τη Θεσ/νίκη χρειάζονταν 2½ ώρες με το πράσινο λεωφορείο, που για να κάνει κανείς μια επαφή εκτός Ναούσης έπρεπε να πάει στον ΟΤΕ για το απαραίτητο τηλεγράφημα, καθ' όσον δεν υπήρχαν ακόμα τα τηλέφωνα σε κάθε σπίτι όπως είναι σήμερα, ούτε τα κινητά, ούτε τα fax, ούτε οι τηλεοράσεις. Από τη Νάουσα, λοιπόν, που τότε στους δρόμους της κυκλοφορούσαν άλογα, μουλάρια και κάρρα και λίγα μόνο αυτοκίνητα, ξεπήδησε στις αρχές της δεκαετίας του '50 ένα ποδοσφαιρικό ταλέντο, ο τερματοφύλακας του Ολυμπιακού Νάουσας, ο Γεώργιος Κάστρας που είναι ο πρώτος Ναουσαίος ποδοσφαιριστής που πήρε μεταγραφή σε μεγάλη ομάδα.

Ο Κάστρας διαιτητής σε αγώνα κατς!

Παραδοσιακοί χοροί και χορογραφίες

Γράφει ο Χρήστος Ζάλιος

Όλοι έχουμε γίνει τα τελευταία χρόνια μάρτυρες μιας απίστευτης παραγωγής τοπικών χορών. Βλέπουμε όχι μόνο περιοχές, αλλά και μεμονωμένα χωριά να έχουν αποκτήσει ένα αξιόλογο τοπικό χορευτικό ρεπερτόριο! Παραλλαγές των χορών ως προς τη μουσική ή τα βήματα βαφτίζονται με ευκολία ξεχωριστοί χοροί και έτσι κάθε περιοχή μας προβάλλει μέσω των πολιτιστικών της συλλόγων ένα πλούσιο χορευτικό ρεπερτόριο. Ακόμη παρατηρείται το φαινόμενο ένας χορός που παρουσιάζεται στις παραστάσεις κάποιου συλλόγου, να έχει ελάχιστη ή και καμία σχέση με το πώς χορεύεται από τους κατοίκους της περιοχής. Σε κάποιες δε περιπτώσεις να είναι εντελώς άγνωστος στους κατοίκους με τη μορφή που παρουσιάζεται.

Το άρθρο μου αυτό είναι μια πρόσκληση και πρόκληση προς τους χοροδιδασκάλους και τους ερευνητές της παράδοσης σε κάθε ελληνική γωνιά, να υποδείξουν για τον τόπο τους, ποιες είναι οι χορογραφίες σε κάθε χορό που αλλοιώνουν εντελώς τα βήματα και το ύφος του. Πιστεύω ότι ευχής έργο θα ήταν αυτή την υπόθεση να την πάρουν στα χέρια τους κάποιοι φορείς όπως τα ΤΕΦΑΑ των πανεπιστημίων μας ή το Λύκειο Ελληνίδων, το οποίο με τα παραρτήματα που διαθέτει σε όλη την Ελλάδα, θα μπορούσε να κάνει μια έρευνα και να επηρεάσει προς τη σωστή κατεύθυνση. Ακόμη καλύτερα εάν συνέπρατταν σε μια τέτοια προσπάθεια περισσότεροι φορείς. Στοχεύοντας προς αυτή την κατεύθυνση θα πρότεινα να είναι το θέμα ενός συνεδρίου από αυτά που διοργανώνει το θέατρο «Δόρα Στράτου» ή και η ΔΟΑΤ.

Διαβάζοντας στο περιοδικό «Χορεύω» τη συνέντευξη του Λ. Δρανδάκη, ενός από τους πιο καταξιωμένους ανθρώπους στο χώρο του ελληνικού παραδοσιακού χορού, μου έκανε εντύπωση το σημείο όπου κάνοντας την αυτοκριτική του παραδέχτηκε κάποιες κινητικές επεμβάσεις σε παραδοσιακούς χορούς. Στη συνέντευξη που έδωσε ο Λευτέρης Δρανδάκης στη Β. Γιαννακοπούλου στο περιοδικό «Χορεύω», τ. 4, Ιούλιος-Αύγουστος 2009, σελ. 11-12, αναφέρονται τα εξής :

Στην ερώτηση : Μετά από όλες αυτές τις καταγραφές, τις δικές σας ή και τρίτων, και τη μετάδοση των πληροφοριών στα αστικά χορευτικά συγκροτήματα, θεωρείτε ότι έχουν γίνει λάθη με αποτέλεσμα να περάσουν στη συνείδηση του κόσμου λανθασμένες πληροφορίες; Εσείς προσωπικά έχετε κάνει λάθη;

Απαντά : Ουδείς αναμάρτητος... Ποιος είναι εκείνος που θα δηλώσει το αλάνθαστο; Και Βέβαια έχω κάνει λάθη. Και κινησιολογικά.

Νομίζω ότι αυτό συνέβαινε επειδή εμείς οι παλαιοί δεν είχαμε τα μέσα της καλής και φθηνής αποτύπωσης κι έπρεπε να καταγράψουμε κυρίως στο μυαλό μας την κίνηση και τις παραλλαγές και έτσι κάποια πράγματα μας ξεφεύγανε. Όταν επέστρεφα στην Αθήνα και έδειχνα για παράδειγμα το τρίτε πάτε, είχα τη λαχτάρα να δείξω τι έκανα στο ταξίδι μου και τι καινούργιο έφερνα αλλά συνάμα και την αμφιβολία. Εκεί πιθανόν να έκανα λάθη, αλλά όχι φοβερά, κυρίως σε θέσεις και άρσεις.

Και στη σελίδα 12 του περιοδικού σε μια δόση ειλικρίνειας και παραδοχής της πραγματικότητας αναφέρει ο κ. Δρανδάκης :

Υπάρχουν βέβαια και οι περιπτώσεις των εσκεμμένων «λαθών» από προσθήκες σε χορούς. Αυτά «μυρίζουν» ότι είναι «λάθη» και προέρχονται από δασκάλους οι οποίοι είναι πολύ επιπόλαιοι και, προσπαθώντας να κάνουν κάτι πιο εντυπωσιακό οδηγούν τις ομάδες σε λάθος επιλογές. Να τολμάμε να λέμε τα πράγματα με

το όνομα τους! Άλλο είναι να κάνεις διευθέτηση των χορευτών σου στο χώρο (χορογραφία) όταν κάνεις μια παράσταση και άλλο είναι να αλλοιώσεις μελωδίες, ρυθμούς ή να εφεύρεις κινητικά μοτίβα κλπ. Εγώ έχω χορογραφήσει με την έννοια των σχημάτων και μόνο.

Σίγουρα η παραδοχή αυτή από ένα καταξιωμένο άνθρωπο του χορού είναι θετική. Όπως παραδέχονται σήμερα και άλλοι χοροδιδάσκαλοι, από τη δεκαετία του '70 και μετά, όταν άρχισαν να πληθαίνουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι στην Ελλάδα και να δημιουργούν χορευτικά τμήματα, η ανάγκη προβολής της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, τους έκανε να στραφούν στις παραστάσεις που δίνονταν σε φεστιβάλ χορού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Την πρώτη αυτή περίοδο της παρουσίας των πολιτιστικών συλλόγων με τα χορευτικά τους τμήματα, πολλοί χοροδιδάσκαλοι θέλοντας να εντυπωσιάσουν, δημιούργησαν χορογραφίες άλλοτε με μικρές επεμβάσεις, παραλλάσσοντας ανώδυνα τα βήματα κάποιων χορών και άλλοτε με εντυπωσιακές χορευτικές φιγούρες που ήταν ξένες προς τη χορευτική παράδοση του τόπου τους. Κάποιες φιγούρες ίσως και να κατασκευάστηκαν μέσα στην ΕΑΣΑ ή και στα ΤΕΦΑΑ. Για παράδειγμα : ο λεγόμενος 3ος αντικριστός, μια μελωδία χωρίς όνομα ή με όνομα που δεν το ήξεραν και το βάφτισαν έτσι. Η χορογραφία του είναι σίγουρα εντυπωσιακή και πολύ όμορφη και έχει χορευτεί για πολλά χρόνια από τα Λύκεια Ελληνίδων και από άλλα χορευτικά της πατρίδας μας, ας μας πει όμως κάποιος ερευνητής ή χοροδιδάσκαλος από την περιοχή που υποτίθεται ότι είναι αυτός ο χορός εάν έχει χορευτεί ποτέ μ' αυτόν τον τρόπο σε κάποιο πανηγύρι ή γλέντι της περιοχής του.

Το ίδιο θα έλεγα και για το χορό Παρτάλω.

Η χορογραφία με τις τρεις φιγούρες που μάθαμε στο ΤΕΦΑΑ της Θεσσαλονίκης στις αρχές της δεκαετίας του 1980, νομίζω ότι δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με το πώς χορεύεται ο χορός αυτός στην περιοχή του.

Όσον αφορά το κεντρικό Λύκειο των Ελληνίδων, δημιούργησε σουίτες χορών τις οποίες χρησιμοποιούσαν τα περισσότερα παραρτήματά του σε όλη την Ελλάδα, τουλάχιστον μέχρι το 1990. Από το '90 και δω και κυρίως από το '95 η πλειοψηφία των παραρτημάτων αρχίζει και τις καταργεί.

Πολύ περισσότερα συμπεράσματα θα βγάλουμε εάν διαβάσουμε τα Πρακτικά της 5ης Συνάντησης Προέδρων, Εφόρων και Δασκάλων χορού των Λυκείων Ελληνίδων, που έγινε στην Αθήνα το 2000. Από το κεντρικό Λύκειο των Ελληνίδων δόθηκε προς τα παραρτήματα ένα ερωτηματολόγιο για το ενεργό χορευτικό ρεπερτόριο, με στόχο να διαπιστωθεί πόσες από τις σουίτες χορών που δημιούργησε το Κεντρικό Λύκειο χρησιμοποιούνται ακόμα.

Διαβάζουμε λοιπόν στα πρακτικά :

Αυτό το ερωτηματολόγιο ξεκίνησε - το λέμε με κάθε ειλικρίνεια - για να δούμε τελικά, πόσα από τα Λύκεια στην περιφέρεια επηρεάστηκαν από αυτή την περίοδο της δημιουργίας των σουιτών και για πόσα χρόνια. Με βάση λοιπόν τα ερωτηματολόγια που ήρθαν συμπληρωμένα, από όσους δασκάλους απάντησαν, η εικόνα εί-

ναι η εξής:

Φαίνεται ότι οι χορογραφημένες σουίτες του Κεντρικού Λυκείου εντάσσονται στο ρεπερτόριο των περισσότερων παραρτημάτων. Μόνο ένα παράρτημα μας είπε, ότι δεν έχουν μπει σουίτες ολόκληρες αλλά μονάχα μεμονωμένοι χοροί απ' αυτούς που είχαμε στο ερωτηματολόγιο. Οι σουίτες μπήκαν όχι μόνο στα παραρτήματα που δούλεψαν δάσκαλοι που είχαν μια θητεία στο Κεντρικό, είτε σαν μέλη της χορευτικής ομάδας, είτε σαν δάσκαλοι, αλλά και σε άλλα παραρτήματα, όπου οι δάσκαλοι τους προέρχονται και από άλλους χώρους. Σε πάρα πολλά παραρτήματα χρησιμοποιήθηκαν μεμονωμένοι χοροί με τη χορογραφία τους.

Πρώτες σουίτες σε προτίμηση είναι:

«Τσουράπια-Τραμπανιστός-Συρτός Ορεινής», μετά «Αρβανιτόβλαχα-Σβαρνιάρα-Καγκέλι», «Καστρινός-Τσέστος-Τριπάτι-Μπαϊντούσκα», ακόμα «Κονίτσης-Φυσσούνι-Μπεράτι» και «Γιάννη μου, Γιαννάκη μου-Ιερισσού-Σφαρλής».

Επειδή όμως ο σκοπός που έγραψα αυτό το άρθρο δεν είναι απλώς να κατακρίνω όσα αναγνωρίζονται ως λάθη που έγιναν τις περασμένες δεκαετίες, αλλά να συμβάλω στη διόρθωση των κακώς κείμενων, θα σας δώσω πληροφορίες που αφορούν χορογραφίες χορών στην περιοχή μας.

Όταν στη δεκαετία 1970 ξεκίνησαν

χορευτικές παραστάσεις από τους συλλόγους μας (Μπούλες) φάνηκε ότι το τοπικό χορευτικό ρεπερτόριο ήταν σχετικά μικρό και υπήρχε ανάγκη εμπλουτισμού του. Όπως όμως ξέρουμε όλοι, ο χορός είναι άμεσα συνδεδεμένος με τη φορεσιά της κάθε περιοχής πχ. δε μπορούμε να χορέψουμε θρακιώτικα με τη στολή της Αλεξάνδρειας και νησιώτικα με τη φουστανέλα! Έγινε λοιπόν πιστεύω προσπάθεια από κάποιους, να χορευτούν χοροί οι οποίοι θα χορεύονταν με την τοπική φορεσιά χωρίς όμως να πούμε ότι είναι και από άλλη περιοχή. Αυτό συνέβη στη Νάουσα με τη Μπαϊτούσκα. Για αρκετά χρόνια τα παιδιά μας σε ορισμένους συλλόγους της πόλης (βλ. Μπούλες) χόρευαν μια Μπαϊτούσκα που χορευόταν μόνο στη Νάουσα γιατί φυσικά ήταν χορογραφία φτιαγμένη στη Νάουσα. Ακόμη και σήμερα παιδιά που μεγάλωσαν χορεύοντας αυτή τη Μπαϊτούσκα τη θεωρούν τοπικό μας χορό «είναι πιστεύουν η Μπαϊτούσκα όπως χορεύεται στη Νάουσα». Έλα όμως που η Μπαϊτούσκα δε ανήκει σ' αυτό που θα ορίζαμε ως χορευτικό ρεπερτόριο της Νάουσας αλλά ούτε και των χωριών της!

Τοπικοί χοροί της Νάουσας και χορογραφίες

Ας δούμε όμως τους χορούς που χορεύονται στη Νάουσα και οι οποίοι θεωρώ ότι δεν ανήκουν στο ρεπερτόριο των παραδοσιακών χορών της, αλλά ούτε και της ευρύτερης περι-

οχής τουλάχιστον με τη μορφή που χορεύονται από κάποιους χορευτικούς ομίλους.

Από το βιβλίο μου «Παραδοσιακοί χοροί ήθη και έθιμα της Νάουσας» όπου αναφέρονται και αναλύονται μουσικοκινητικά όλοι οι χοροί που θεωρούνται τοπικοί, απουσιάζουν εσκεμμένα οι πα-

ρακάτω χοροί :

- Μπαϊ Αποστόλη
- Μπαϊτούσκα (Νάουσας)
- Ζάϊκο

Ας τους δούμε όμως έναν - έναν

Μπαϊτούσκα : Είναι χορός που χορογραφήθηκε στη Νάουσα στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Χορεύτηκε κυρίως από κάποιους συλλόγους της πόλης μας σε χορευτικές παραστάσεις εντός και εκτός της Νάουσας.

Στη μορφή που παρουσιάστηκε, χορεύεται σε ρυθμό 5/16 και αποτελείται από 13 κινήσεις με στροφή (360ο) προς τα δεξιά, στο 11-12.

Τα τελευταία χρόνια έχει εγκαταλειφθεί και από τους χορευτικούς συλλόγους οι οποίοι έχοντας πλέον την ευχέρεια να έχουν παραδοσιακές φορεσιές της Θράκης, χορεύουν στις παραστάσεις τους τη θρακιώτικη Μπαϊτούσκα.

Ακόμη και σήμερα όμως κάποιοι θεωρούν ότι χορεύουν τη δική μας Μπαϊτούσκα!

Μπαϊ Αποστόλη : Είναι μια μελωδία σε ρυθμό 2/4 των χωριών του κάμπου της Νάουσας, όπου χορευόταν και χορεύεται στα 6 βήματα της αργής γκαίντας.

Στη Νάουσα έχει γίνει χορογραφία που χορεύεται από τις Μπούλες όχι φυσικά μέσα στο ρεπερτόριο του εθίμου, αλλά στο γλέντι που

γίνεται στα Αλώνια και στις παραστάσεις που δίνουν οι σύλλογοι κάθε χρόνο εντός και εκτός Ναούσης. Η χορογραφία έγινε πιθανότατα στις αρχές της δεκαετίας του '70. Ο χορός αποτελείται από τρεις φιγούρες στο πρώτο μέρος που είναι αργό και οι οποίες επαναλαμβάνονται στο δεύτερο μέρος που είναι πιο γρήγορο. Το όνομα του χορού Μπαϊ Αποστόλης από επιτοπία έρευνα που έχω κάνει στα χωριά, φαίνεται ότι οφείλεται στο τραγούδι (στην τοπική ντόπια διάλεκτο) που συνοδεύει το χορό και το οποίο αναφέρεται στον Βοεβόδα (κομιτατζή) Αποστόλ Πετκώφ ή Μποεμίτση, από τη Μποέμιτσα (Αξιούπολη) του Κιλκίς.

Η μελωδία σίγουρα προϋπάρχει του τραγουδιού, γιατί πάνω στην ίδια μελωδία βρίσκουμε τρία τουλάχιστον τραγούδια που αναφέρονται σε οπλαρχηγούς του Μακεδονικού Αγώνα. Όπως θα δείτε παρακάτω το περιεχόμενο των τραγουδιών είναι το ίδιο και στην ουσία αλλάζει μόνο το όνομα του καπετάνιου ή του βοεβόδα (βλ. Αποστόλης). Οι πληροφορίες συγκλίνουν στο ότι το τραγούδι αναφέρεται στο βοεβόδα Αποστόλη ή Αποστόλ Πετκώφ ο οποίος καταγόταν από τη Μποέμιτσα (Αξιούπολη) του Κιλκίς. Σύμφωνα με τον Paillares : ήταν βοσκός που δολοφόνησε κάποιον και κατάφυγε στη Βουλγαρία. Εκεί συναντήθηκε με 2-3 κακοποιούς και επέστρεψε στα βουνά του Καζά του όπου επιδόθηκε σε παράνομα έργα. Τότε ήταν 24 χρονών. Το κρησφύγετο του ήταν στην Κουρ-

Μπαϊ Αποστόλη

Καταγραφή στην ευρωπαϊκή σημειογραφία Χρήστος Ζάλιος

παλιού. Στα μέσα του 1905 ο Αποστόλης πήγε στη Βουλγαρία όπου τον ονόμασαν Μεγάλο Άντρα και Άτρωτο Ήρωα. Λυρικά τραγουδία υμνούσαν τη δόξα του και την αξία του. Εκεί έφτιαξε ένα επίλεκτο σώμα, ξαναπέρασε τα σύνορα και πήγε σ' ένα από τα κύρια καταλύματά του, στη λίμνη του Άρσεν (Αρσενίου) απέναντι από τη Γευγελή. Η παρουσία του έγινε γνωστή στο χωριό Σμόλη (Μικρού δάσους). Οι κάτοικοι των γύρω χωριών που είχαν ανοιχτούς λογαριασμούς μαζί του έκαναν απόσπασμα και του επιτέθηκαν. Ο ίδιος έπεσε μέσα στο Βαρδάρη και σώθηκε. Αλλά από ότι λένε έπαθε γάγγραινα από τα τραύματά του και πέθανε στο δάσος της Κρώμνης. Το 1904 στο απόγειο της δύναμης του, κρατούσε στα χέρια του 80 χωριά. Από τη Μπογδάντσα και τη λίμνη Αρσενίου ως την πεδιάδα των Γιαννιτσών.

Τα λόγια του τραγουδιού και η ελεύθερη απόδοση από το τοπικό γλωσσικό ιδίωμα των χωριών του κάμπου της Νάουσας

Μπαΐ Ποστόλη.

*Ντέκα κι όντες για μπρε μπαΐ-Ποστόλη
τι ντέκα κι όντες βοΐ νοκνο βρέμε*

*Ντέκα κι α γιο στάβις τβόϊτα σάρα μάϊκα
Ιάσκα νέμαμι μάϊκα. τσιούμι μι τα μάϊκα
Μοϊάτα μάϊκα σάρα μι πλανίνα*

*Ντέκα κι οστάβις τβόϊτα μλάντα ζένα
Ιάσκα νέμαμι ζένα. τσιούμι μι τα ζένα
μοϊάτα ζένα τένκα μαλινχέρα.*

*Ντέκα κι οστάβις για μπρε μπαΐ-Ποστόλη
ντέκα κι οστάβις τβόϊτε ντρομπνι ντέτσα
Ιάσκα νέμαμι ντέτσα, τσιούμι μι τι ντέτσα
μοϊτι ντρομπνι ντέτσα, ντρομπνι μι φντσιέτι.*

Ελεύθερη απόδοση του τραγουδιού

*Πού θα πας βρε Μπαΐ Ποστόλη;
Πού θα πας με τέτοιο άσχημο καιρό;*

*Πού θα αφήσεις τη γριά σου μάνα;
Εγώ δεν έχω μάνα τι να την κάνω τη μάνα;
Η δική μου μάνα, το γέρικο βουνό*

*Πού θα αφήσεις τη νέα γυναίκα σου;
Εγώ δεν έχω γυναίκα τι να την κάνω τη γυναίκα;*

Η δική μου γυναίκα είναι το λεπτό μάλινχερ (όπλο)

*Πού θα αφήσεις βρε Μπαΐ Ποστόλη;
Πού θα αφήσεις τα μικρά σου παιδιά;
Εγώ δεν έχω παιδιά, τι να τα κάνω τα παιδιά;
Δικά μου μικρά παιδιά είναι τα μικρά μου φνσίγγια*

Με την ίδια μελωδία τραγουδιέται και το τραγούδι του Βάνη που πιθανόν να αναφέρεται στον Γιοβάνη Τίτζα που ήταν ντόπιος μακεδονομάχος από τα Βοδενά. Ήταν οπλαρχηγός που πιθανόν πολεμούσε μαζί με τον καπετάν Ακρίτα (Μαζαράκη), τον καπετάν Κότα (Κλείτο) και τον Κότα Σαμαρά.

Βάνε λε Βάνε

*Βάνε λε Βάνε, Βάνε να μάϊκα
ντέκα κι σι οστάβις Βάνε, τβόϊτε ντρομπνι ντέτσα
Ιάς νέμαμι ντέτσα μοϊτι ντέτσα,
μοϊτι ντέτσα ζιέλι μι πατρούσκι.*

*Βάνε λε Βάνε, Βάνε να μάϊκα
ντέκα κι σι οστάβις Βάνε, τβόϊτα μλάντα ζένα
Ιάς νέμαμι ζένα μοϊάτα ζένα,
μοϊάτα ζένα τένκα μαλινχέρα.*

*Βάνε λε Βάνε, Βάνε να μάϊκα
ντέκα κι σι οστάβις Βάνε
τβόϊτα σάρα μάϊκα
Ιάς νέμαμι μάϊκα, μοϊάτα μάϊκα,
σάρα μι πλανίνα, πούλνα μι ουμπούλκα.*

*Βάνε λε Βάνε, Βάνε να μάϊκα
ντέκα κι σι οστάβις Βάνε, τβόϊτο σάρο τάτκο
Ιάς νέμαμι τάτκο, μοϊότο τάτκο
σιρόκο πόλε ντουρ γιο Μπιτόλε.*

Ελεύθερη απόδοση του τραγουδιού

*Βάνη αχ Βάνη, Βάνη μάνα μου
Πού θα αφήσεις τα μικρά σου παιδιά;
Εγώ δεν έχω παιδιά, τα δικά μου παιδιά,
είναι οι σφαίρες μου*

*Βάνη αχ Βάνη, Βάνη μάνα μου
Πού θα αφήσεις τη νέα γυναίκα σου;
Εγώ δεν έχω γυναίκα
Γυναίκα μου είναι το λεπτό μάλινχερ*

*Βάνη αχ Βάνη, Βάνη μάνα μου
Πού θα αφήσεις Βάνη*

τη γριά μάνα σου;
Εγώ δεν έχω μάνα μάνα μου είναι
το γέρικο βουνό γεμάτο με μήλα

Βάνη αχ Βάνη, Βάνη μάνα μου
Πού θα αφήσεις το γέρο πατέρα σου;
Εγώ δεν έχω πατέρα, πατέρας μου είναι
ο φαρδύς κάμπος μέχρι τα Μπιτόλια

Με την ίδια μελωδία τραγουδιέται και το τρα-
γούδι του Παύλου Μελά

Παύλε καπεντάντσε

Παύλε μπρε Παύλε Παύλε καπεντάντσε
Ντέκα κι ουστάβες τφόιτο στάρο τάτκο
Ιάς νέμαμι τάτκο τσ(ου)μιτε μίτο τάτκο
Μόιοτο τάτκο σάρο κι μι πόλε

Παύλε μπρε Παύλε Παύλε καπεντάντσε
Ντέκα κι ουστάβες τφόιτο σάρα μάϊκα
Ιάς νέμαμι μάϊκα τσ(ου)μιτε μίτα μάϊκα
Μόια τα μάϊκα σάρα μι πλανίνα

Παύλε μπρε Παύλε Παύλε καπεντάντσε
Ντέκα κι ουστάβες τφόιτα μλάντα ζένα
Ιας νέμαμι ζένα τσ(ου)μιτε μίτα ζένα
Μόιατα ζένα τένκα μαλινχέρα

Παύλε μπρε Παύλε Παύλε καπεντάντσε
Ντέκα κι ουστάβες τφόιτε ντρόμπνε ντέτσα
Ιας νέμαμι ντέτσα τσ(ου)μιτε στα τι ντέτσα
Μόιτι ντέτσα ντρόμπνε μι πατρουνέ

Ελεύθερη απόδοση του τραγουδιού

Παύλε βρε Παύλε Παύλε καπετάνιε
Πού θα αφήσεις το γέρο πατέρα σου;
Εγώ δεν έχω πατέρα τι τον θέλω τον πατέρα;
Πατέρας μου είναι ο ανοιχτός κάμπος

Παύλε βρε Παύλε Παύλε καπετάνιε
Πού θα αφήσεις τη γριά σου την μάνα;
Εγώ δεν έχω μάνα τι την θέλω τη μάνα;
Η δικιά μου η μάνα είναι το γέρικο βουνό

Παύλε βρε Παύλε Παύλε καπετάνιε
Πού θα αφήσεις τη νέα γυναίκα σου;
Εγώ δεν έχω γυναίκα, τι τη θέλω τη γυναίκα;
Η δική μου γυναίκα είναι το λεπτό μάλινχερ (όπλο)

Παύλε βρε Παύλε, Παύλε καπετάνιε
Πού θα αφήσεις τα μικρά παιδιά σου;

Εγώ δεν έχω παιδιά, τι τα θέλω τα παιδιά;
Δικά μου μικρά παιδιά είναι τα μικρά μου φυσίγγια

Ζάϊκο ή Κομίτιν σε ρυθμό 2/4

Μελωδία σε 2/4 που χορεύεται και χο-
ρευόταν ως χασαποσέρβικο κυρίως στα χωριά
της Φλώρινας και της Αριδαίας. Ο χορός είναι
γνωστός στους χοροδιδάσκαλους ως Ζάϊκο Επι-
σκοπής. Το παράδοξο είναι ότι στην Επισκοπή
δεν τον θεωρούν τοπικό τους χορό και φυσικά
εάν το χορέψουν, το χορεύουν ως χασαποσέρ-
βικο και όχι με τη μορφή που χορογραφήθηκε
από κάποιους στη Νάουσα.

Ο Δημήτρης Ιωάννου στο ένθετο του CD «Μα-
κεδονικές μουσικές ρίζες» που κυκλοφόρησε
από τον Π.Λ.Ο. Αριδαίας «ΑΚΡΙΤΕΣ ΑΛΜΩ-
ΠΙΑΣ» αναφέρει για το Ζάϊκο :

«Ζάϊκο ή Κομίτιν (το) (Κομιτατζίδικο) : Χορός
ανδρικός που διαδόθηκε την περίοδο του Μα-
κεδονικού αγώνα. Το «Κομιτατζής» αρχικά δε
σήμαινε κατ' ανάγκη Βουλγαρίζων. Το «Κομι-
τατζής» την εποχή αυτή σημαίνει Παρτιζάνος-
κλέφτης αναρχικός.

Είναι χορός πολεμιστών, που χόρευαν με τα
όπλα ζωσμένα στην πλάτη και κατά τη διάρκεια
του χορού εκτυροσκορούσαν. Η χορευτική
αγωγή του χορού θυμίζει βουλγάρικες τεχνικές
και κινήσεις. Τον συναντούμε σε πολλά χωριά
να χορεύεται σαν Ράμινα»

Η προσωπική μου άποψη είναι ότι στη Νάου-
σα έχει γίνει χορογραφία του Ζάϊκο, που χο-
ρεύεται μόνο εδώ από κάποιους χορευτικούς
ομίλους.

Θα ήθελα να κάνω και μια αναφορά στο
«χορό» Σούδα. Είναι αργός συρτός που χορεύ-
εται όλο εμπρός σε 6 βήματα όπως ακριβώς και
ο Μουσταμπεϊζος.

Το όνομα Σούδα δόθηκε αυθαίρετα στο
τραγούδι «Απ' τον Παπαράντο ως τον Αη Λιά
και κάποιοι τον αναφέρουν ως ξεχωριστό χορό.
Εάν θέλουμε να ονομάσουμε τον απλό συρτό (το
Μουσταμπεϊζο) με την τοπική ονομασία Σούδα,
τότε το τραγούδι με το οποίο θα τον χορεύουμε
είναι αυτό του Σανιδά το οποίο από το ρεφρέν
θα μπορούσε να ονομαστεί και Σούδα. Παρα-
θέτω το τραγούδι :

Του Σανιδά ή Σούδα

Τον μάθατι τι γίνηκι στον Σανιδά του γάμου
λέλε Σούδα μου,
στου Σανιδά του γάμου μπουλιοντούδα μου.
Ήταν νουνός Σαλουνικιός να διατάζει εις τον
γάμου λέλε Σούδα μου,
να διατάζει εις τον γάμου μπουλιοντούδα μου.
Κι τον νουνό τουν ίλιγαν στον όνουμα Αναστά-
ση λέλε Σούδα μου,
στον όνουμα Αναστάση μπουλιοντούδα μου.
Κι ου νουνός διάταξιν του μπάλου να χουρέ-
ψουν λέλε Σούδα μου,
του μπάλου να χουρέψουν μπουλιοντούδα μου.
Την άδειά σου Γιώργη μου να χουρέψου μι τη
Σούδα λέλε Σούδα μου,
να χουρέψου μι τη Σούδα μπουλιοντούδα μου.
Κι η Σούδα χόρεψε μι τονν Αναστάση μπάλου
λέλε Σούδα μου,
μι τονν Αναστάση μπάλου μπουλιοντούδα μου.
Δε φταίγουν μάνα τα πιδιά δε φταίγι ου Αδά-
μους λέλε Σούδα μου,
δε φταίγι ου Αδάμους μπουλιοντούδα μου.
Μον φταίγει ου πατέρας μου που μι πάει εις
τον γάμου λέλε Σούδα μου,
που μι πάει εις τον γάμου μπουλιοντούδα μου.

Εντελώς αυθαίρετα, ως χορός Σούδα, παρουσιάστηκε ο χορός από τις Μπούλες σε ντοκιμαντέρ της ελληνικής τηλεόρασης το 1988, χορεύοντας το τραγούδι «12 χρόνια στο στρατό στη Λάρ'σα και στο Δομοκό» με τα βήματα του απλού συρτού που προανέφερα.

Συμπεράσματα – προτάσεις :

•Υπάρχει ανάγκη να γίνει εμπειριστατωμένη έρευνα σε ευρύτερη κλίμακα ώστε να αποβληθεί κάθε ξένο σώμα από τη λαϊκή μας παράδοση. Διαφορετικά εάν χρησιμοποιούμε στις παραστάσεις μας χορογραφημένους χορούς και σουίτες χορών, να γίνεται σαφής αναφορά στο τι ακριβώς αντιπροσωπεύουν, ώστε να μην παρερμηνεύονται από τους νέους μας.

•Να μη χορεύονται ως παραδοσιακοί χοροί της περιοχής μας, τουλάχιστον με την μορφή που παρουσιάζονται έως τώρα, οι χοροί : Μπαϊ Ποστόλη, Μπαϊτούσκα και Ζάϊκο.

•Εάν θέλουμε να χορεύουμε στη Νάουσα τη Σούδα ως ξεχωριστό χορό, (πράγμα περιττό γιατί έχουμε τον Μουσταμπέικο που χορεύεται ακριβώς με τα ίδια βήματα), τότε να τη χορεύουμε με τη σωστή μελωδία που είναι από το τραγούδι «Του Σανιδά ή Σούδα» γιατί από αυτό παίρνει το όνομά του ως χορός και όχι με το τραγούδι «Απ' τον Παπαράντο ως τον Αϊ Λιά».

Τα τραγούδια (Μπαϊ Ποστόλη – Βάνε λε Βάνε – Παύλε καπεντάντσε) προέκυψαν από επιτόπια έρευνα του Χρήστου Ζάλιου στα χωριά του κάμπου της Νάουσας.

Βιβλιογραφία

1. Paillares, M., Η Μακεδονική θύελλα. Τα πύρινα χρόνια 1903-1907, (επιμ. Κ. Βακαλόπουλος), Αθήνα, Τροχαλία, 1994.
2. Βακαλόπουλου Κ., Ιστορία του βόρειου ελληνισμού ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, εκδ. αδφ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992. (στη σελ.462 αναφορά στο βοεβόδα Αποστόλ Πετκώφ).
3. Ένθετο από το CD «Μακεδονικές μουσικές ρίζες», επιμ. Δημήτρη Ιωάννου, εκδ. Π.Λ.Ο Αριδαίας «ΑΚΡΙΤΕΣ ΑΛΜΩΠΙΑΣ».
4. Ζάλιος Χρήστος, Παραδοσιακοί χοροί ήθη και έθιμα της Νάουσας, Νάουσα 2009.
5. Λύκειον των Ελληνίδων, Πρακτικά 5ης Συνάντησης Προέδρων, Εφόρων και Δασκάλων χορού. Το χορευτικό ρεπερτόριο του Λυκείου, Αθήνα 2000.
6. Συνέντευξη του Λευτέρη Δρανδάκη στη Β. Γιαννακοπούλου : στο περιοδικό Χορεύω τεύχος 4, Ιούλιος-Αύγουστος 2009. σελ.11-12
7. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ, ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ από 1881 ως 1913, Εκδοτική Αθηνών, τόμος ΙΔ' , σελ.249,251.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΠΙΝΓΚ – ΠΟΝΓΚ

Το άθλημα σε Ελλάδα – Κωνσταντινούπολη – Ημαθία

Των Γιάννη Καρατσιώλη – Κώστα Λαπαβίτσα

Τρόπος παιχνιδιού – προέλευση ονομασίας

Ο διεθνής όρος για το άθλημα της επιτραπέζιας αντισφαίρισης είναι (ping – pong, αγγλικά table tennis). Ο παίκτης αρχίζει το παιχνίδι (σερβίρει) χτυπώντας το μπαλάκι στο δικό του μέρος του τραπεζιού και κάνοντάς το να αναπηδήσει στο μέρος του αντιπάλου. Πρέπει να το χτυπήσει και να το στείλει πίσω μετά την πρώτη αναπήδηση. Κάθε παίκτης σερβίρει 2 φορές και κατόπιν περνά το σερβίς στον αντίπαλό του. Στα διπλά (δύο εναντίον δύο), οι παίκτες χτυπούν το μπαλάκι διαδοχικά. Οι πόντοι κερδίζονται κάθε φορά που ο αντίπαλος υποπίπτει σε εσφαλμένη ενέργεια: αν μετά από το χτύπημα του το μπαλάκι δεν καταλήξει στην πλευρά του τραπεζιού του αντιπάλου, εάν το μπαλάκι κάνει δύο αναπηδήσεις στη δική του πλευρά μετά από χτύπημα του αντιπάλου, όταν, κατά την επιστροφή, το μπαλάκι σταματήσει στο δίχτυ, όταν ο παίκτης χτυπήσει το μπαλάκι ενώ ακουμπά το ελεύθερο χέρι του στο τραπέζι κ.λ.π. Ο αγώνας τελειώνει όταν ο ένας παίκτης ή η ομάδα κερδίσει τρία ή τέσσερα – ανάλογα με τους όρους της διοργάνωσης – νικηφόρα σετ. Το σετ ολοκληρώνεται όταν ένας παίκτης σημειώσει 11 πόντους με τουλάχιστον δύο πόντους διαφορά από τον αντίπαλό του. Σε περίπτωση ισοβαθμίας, με 10 πόντους, το παιχνίδι συνεχίζεται με παράταση 2 πόντων μέχρις ότου ο ένας από τους δύο

παίκτες εξασφαλίσει δύο συνεχείς επιτυχίες επί του αντιπάλου του.

Το άθλημα οφείλει την καθιερωμένη ονομασία του σε μια βρετανική κατασκευάστρια εταιρεία τραπεζιών των αρχών του περασμένου αιώνα (Ping – Pong). Η Μεγάλη Βρετανία θεωρείται άλλωστε και η χώρα όπου γεννήθηκε το άθλημα, αρχικά ως σπορ εσωτερικού χώρου των ευγενών. Στις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα ξεκίνησαν οι πρώτες εθνικές και διεθνείς ομοσπονδίες ενώ συστηματοποιήθηκαν οι κανονισμοί του. Μεταπολεμικά, ωστόσο, οι μεγαλύτερες επιτυχίες στο άθλημα προήλθαν από ασιατικές χώρες και ιδιαίτερα από την Κίνα, όπου αναπτύχθηκε και ο ένας από τους δύο καθιερωμένους τρόπους κρατήματος της ρακέτας.

Ομάδα πινγκ – πονγκ ΔΕΤΟΠΟΚΑ Βέροιας 1993. Έφορος: Γ. Καρατσιώλης (στο μέσο όρθιος). Υπάλ. ΔΕΤΟΠΟΚΑ: Ν. Νικολόπουλος (δεξιά). Όρθιες από αριστερά: Ευαγγελία Ευαγγελοπούλου, Δέσποινα Πίπου, Βαυβάρια Αλεπίδου, Μαριάννα – Βερόνικα Καζιέτοζο. Καθιστοί από αριστερά: Γιάννης Τσουγένης, (+) Τσιαλτζουδής Φώτης, Θανάσης Καρατσιώλης, Μανόλης Κουρμετλής, Σάκης Σφουγγαράς, Θανάσης Τζιαμπούρας (με το χέρι στο πρόσωπο).

Η ομάδα πινγκ - πονγκ του Δημοκρίτου Πανοράματος Βέροιας 1996 - 1997. Από αριστερά η ανδρική ομάδα Μαραντίδης Δ., Τολιόπουλος Ν., Κορυφίδης Χ. (μετέπειτα παίκτης του Α.Σ. ΠΕΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ με μεγάλες διακρίσεις), Μαραντίδης Α., Σπυρόπουλος Π., Καραϊωσήφ Η., Μιχαηλίδης Ι., και Καραϊωσήφ Α.

Στην κάτω σειρά διακρίνονται και οι αδελφές Καραϊωσήφ Ο. και Μ. (2η και 4η από αριστερά) μετέπειτα παίκτριες του Α.Σ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ.

Το πινγκ - πονγκ στην Ελλάδα

Το άθλημα άρχισε να καλλιεργείται επίσημα στην χώρα μας κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου, δηλαδή τη δεκαετία του 1930, με ευθύνη του Συνδέσμου Ελληνικών Γυμναστικών Αθλητικών Σωματείων (ΣΕΓΑΣ). Το πρώτο επίσημο πρωτάθλημα διεξήχθη το 1940 και νικητής στο απλό ήταν ο Νίκος Μαντζάρογλου ο οποίος, μαζί με τον Παύλο Ιωαννίδη, κέρδισε και στο διπλό ανδρών. Από το 1926 έως το 1943 διεξάγονταν ανεπίσημα πανελλήνια πρωταθλήματα και φιλικά τουρνουά, στα οποία εξακολουθούσε να πρωταγωνιστεί ο Νίκος Μαντζάρογλου.

Το 1956 ιδρύεται η Ελληνική Φίλαθλος Ομοσπονδία Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης (ΕΦΟΕΠΑ). Πρόεδρος της Ομοσπονδίας σήμερα είναι ο Μανώλης Κολυμπάδης και γραμματέας ο Δημοσθένης Μεσίνη. Μέσα στα σχεδόν 55 χρόνια ιστορίας της, η Ομοσπονδία έχει να επιδείξει πολ-

λές επιτυχίες σε αγωνιστικό και διοικητικό επίπεδο. Σήμερα έχει στο δυναμικό της 112 σωματεία - μέλη απλωμένα σε ολόκληρη την Ελλάδα με πάνω από 3.500 αθλητές. Στην Βόρεια Ελλάδα υπάρχουν εγγεγραμμένα 30 σωματεία με τουλάχιστον 800 ενεργεία αθλητές. Πρόεδρος της Τοπικής Επιτροπής Μακεδονίας Θράκης είναι ο Διευθυντής της Χ.Α.Ν.Θ. κ. Χρήστος Τριγωνάς. Από το 1988 η επιτραπέζια αντισφαίριση είναι Ολυμπιακό άθλημα. Στον αγωνιστικό τομέα οι διακρίσεις των Ελλήνων αθλητών συνεχώς πληθαίνουν.

Το πινγκ - πονγκ στην Κωνσταντινούπολη

Ομογενείς από την Κωνσταντινούπολη ίδρυσαν στην Ελλάδα τα δύο μεγάλα σωματεία ΑΕΚ (Αθλητική Ένωσις Κων/πολιτών) Αθηνών και ΠΑΟΚ (Πανεσσαλονίκηος Αθλητικός Όμιλος Κων/πολιτών) Θεσσαλονίκης.

Φωτογραφία από την απονομή διπλωμάτων σε διατητές επιτραπέζιας αντισφαίρισης σε κοσμική ταβέρνα της Θεσσαλονίκης στις 29/01/1997. Διακρίνονται: πρώτος από αριστερά Γιάννης Καρατσιώλης, τέταρτος Κώστας Λαπαβίτσας, έκτη Μαρία Τσίπου (παλιά πρωταθλήτρια), τελευταίος δεξιά Δημήτρης Χαραλαμπίδης (καθηγητής διαιτησίας - επιδιαιτητής).

Αξιόλογη δράση και στον αθλητικό τομέα ανέπτυξαν οι ομογενείς στην Πόλη. Μεταξύ των άλλων αθλημάτων, εξέχουσα θέση είχε η επιτραπέζια αντισφαίριση. Πληθώρα νέων ασκούσαν στο ευγενές αυτό άθλημα στις ελληνικές συνοικίες του Πέρα, των Ταταύλων, Νεοχωρίου, Θεραπειών, Επταπυργίου (Γεντή Κουλέ) κ.λ.π.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στις ενορίες υπήρχαν τραπέζια για να παίζουν οι νέοι της ομογένειας (για να μην γράφονται σε τουρκικούς συλλόγους), ο δε Αθλ. Σύλλογος του Πέρα για 20 χρόνια αναδεικνύονταν πρωταθλήτης Τουρκίας(!).

Με την εκδίωξη (λόγω του τουρκικού σωβινισμού) του ελληνικού στοιχείου από την Πόλη (έμειναν γύρω στους 2.500 ομογενείς) και την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα ίδρυσαν και εδώ αθλητικά σωματεία σε ανάμνηση της αξέχαστης πατρίδας τους. Ανάμεσα σε αυτά εκτός των προαναφερθέντων ποδοσφαιρικών (ΑΕΚ και ΠΑΟΚ) ήταν και τα Α.Σ. Πέρα Θεσσαλονίκης, Α.Σ. Πέρα Αθηνών και Α.Ο. Ταταύλων Αθηνών.

Όλα αυτά καλλιέργησαν και τμήματα επιτραπέζιας αντισφαίρισης, όπου δεκάδες νέοι (όχι μόνο ομογενείς) ασχολήθηκαν με το άθλημα και επρωταθλήτησαν επανδρώσαντες τις εθνικές ομάδες της μητέρας πατρίδας.

Αυτά τα λίγα σε ανάμνηση των ομογενειακών σωματείων που κρατούσαν άσβεστη τη φλόγα του Ελληνισμού στη βασιλεύουσα.

Το πινγκ – πονγκ στην Ημαθία

Το 1983 λειτούργησε για πρώτη φορά αγωνιστικό τμήμα επιτραπέζιας αντισφαίρισης στον Φίλιππο Βέροιας, με προπονητή και παίκτη τον τότε 17χρονο Τσιαλτζούδη Γιώργο, ο οποίος

Μαθητική Εστία Νάουσας 12/4/1996. Απονομή επάθλων εσωτερικού τουρνουά καμπί επίλεκτων αθλητών Βορείου Ελλάδας. Αριστερά ο τότε έφορος της ΔΕΤΟΠΟΚΑ Βέροιας Γιάννης Καρατσιώλης

ήρθε από την Πολωνία, όπου αγωνίζονταν στις παιδικές κατηγορίες της χώρας αυτής. Έφορος ήταν ο Κλημεντίδης Γιώργος, ο οποίος λειτούργησε σαν κινητήριοις μοχλός για την ίδρυση της ομάδας. Μετά από δύο χρόνια η ομάδα του Φιλίππου κατάκτησε το τοπικό πρωτάθλημα κεντροδυτικής Μακεδονίας και έπαιξε μπράζ για την άνοδο στην τότε Β' Εθνική κατηγορία χωρίς να τα καταφέρει. Το 1989 η ομάδα της Βέροιας άλλαξε ονομασία και συμμετείχε στους ανώνες με την ονομασία της ΔΕΤΟΠΟ-

Μαθητική Εστία Νάουσας – Καμπί επίλεκτων πινγκ – πονγκ (Απρίλιος 1996). Από αριστερά: Νίκος Ράμναλης (μέλος Τ.Ε. ΕΦΟΕΠΑ), Μακρής (προπονητής από Αθήνα), Γιάννης Καρατσιώλης (έφορος ΔΕΤΟΠΟΚΑ), Μαρία Τσίπου (γυμνάστρια), Ντουμανάκης Στράτος (προπονητής Δημοζόριου Βέροιας), Τσιαλτζούδης Γιώργος (προπονητής ΔΕΤΟΠΟΚΑ), οι αθλητές και αθλήτριες.

ΚΑ Δήμου Βέροιας όπου γνώρισε μεγάλες επιτυχίες έως το 1999 κατακτώντας πρωτάθλημα Βορείου Ελλάδας στους παμπαίδες – παγκορασίδες, ομαδικά και ατομικά. Το 1993 δεύτερη πανελλήνια θέση στο ατομικό παμπαίδων με το Θάνο Καρατσιώλη. Το 1999 τρίτη θέση πανελλήνια στο ομαδικό παίδων με τους Μάνο Τρομπούκη, Τζούφρα Μιχάλη, Μύτιλη Θωμά και Πασχαλίδη Λεωνίδα. Τρεις φορές πρωταθλήτρια κορασίδων στη βόρεια Ελλάδα η ομάδα της ΔΕΤΟ-ΠΟΚΑ με τις Σταμούλη, Καλούση, Μύτιλη, Πασχαλίδου το 1996, 1997, 1998, δύο φορές πρωταθλήτρια Β.Ε. η Σταμούλη το 1997, 1998, δύο φορές πρωταθλήτρια Β.Ε. ο Μάνος Τρομπούκης το 1998, 1999. Από το 2000 η ομάδα κατέκτησε δύο φορές το πρωτάθλημα Βορείου Ελλάδος στο ομαδικό παίδων με τους Ρωμανίδη Γιάννη και Θωδωρή, Τσουχλιάρα Δημήτρη, Σιώπη Ηλία. Οι έφοροι της ομάδας μέχρι σήμερα ήταν το 1983 – 1992 Κλημεντίδης Γιώργος, 1992 – 1995 Καρατσιώλης Γιάννης, 1995 – 2005 Τρομπούκης Θάνος και στη συνέχεια ο Χατζηπάντος Χάρης. Το 2004 ο Φίλιππος με τη στήριξη του Δήμου και της Νομαρχίας διοργάνωσε την τελική φάση

Κλειστό γυμναστήριο Σίνδου 1999. Β' Εθνική κατηγορία, Χ.Α.Ν.Θ. – Ο.Ε.Α. Έδεσσας. Διαιτητής ο Κώστας Λαπαβίτσας

κυπέλλου ανδρών και γυναικών στο Φιλίππειο γυμναστήριο στη μνήμη του αθλητή του που αγωνίστηκε και στον Απόλλωνα Καλαμαριάς Τσιαλτζούδη Φώτη.

Την περίοδο 1997 – 1998 στο συνοικισμό Πανοράματος Βέροιας ιδρύθηκε ομάδα πινγκ – πονγκ με το όνομα «Δημόκριτος». Λειτουργήσε για μερικά χρόνια με προπονητή και παίκτη τον Στράτο Ντουμανάκη και με αντρικό και γυναικείο τμήμα.

Επίσης στο νομό μας και με έφορο τον δραστήριο Γιώργο Κάρλο την περίοδο 1990 – 1995 υπήρχε και ο Ερμής Τριζάλων με αγόρια και κορίτσια και έδρα το πνευματικό κέντρο της ομώνυμης τότε κοινότητας του Ρουμλουκιού.

Σήμερα δυστυχώς ο μόνος ενεργός σύλλογος στο νομό είναι ο Ο.Ε.Α. (Όμιλος Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης) Βέροιας.

Το πινγκ – πονγκ στη Νάουσα αναπτύχθηκε στην αίθουσα της Γ.Ε.Χ.Α. (παράπλευρος ναού Προ-

Τμήμα πινγκ – πονγκ Ζαφειράκη, Κοπή βασιλόπιτας 1989 – 90.

Στο μέσον ο έφορος και ψυχή του τμήματος αείμνηστος Γιώργος Βογιατζούλης. Στο άκρο δεξιά ο προπονητής Στράτος Ντουμανάκης. Ανάμεσα στους μικρούς ξεχωρίσαμε τους Δημ. Ταμπάρη και Γ. Μπασιάκο δίπλα στον προπονητή.

δρόμου) από τα κατηχητικά που είχαν την έδρα τους εκεί στην αίθουσα του πρώτου ορόφου. Οι τότε Χ.Μ.Ο (Χριστιανικές Μαθητικές Ομάδες) στη δεκαετία του 1950 ανέπτυξαν σημαντική δραστηριότητα με εσωτερικά τουρνουά χωρίς επίσημους αγώνες και την ύπαρξη ειδικών προπονητών. Αρκετοί νέοι μνηθήκαν τότε στα πράσινα τραπέζια του κατηχητικού με υπεύθυνους επιτηρητές τους εκπαιδευτικούς Γιάννη Καλτέκη, Σοφία Σαλ-

Πανελλαδικό Τουρνουά επιτραπέζιας αντισφαίρισης Νάουσα 1990. Συμμετείχαν οι σύλλογοι Ε.Γ.Σ. «Ζαφειράκης» Νάουσας διοργανωτής, Α.Σ. «Φίλιππος» Βέροιας και η ομάδα των Τριγώνων Ημαθίας. Στο κέντρο με το μετάλλιο και 1η θέση αγοριών ο Γ. Μπασιάκος του Ε.Γ.Σ. «Ζαφειράκη» Νάουσας.

ταπίδα, Σταύρο Γουργουλιάτο, τους κατηχητές Κάλλη, Τοψίδη, και τον αρχιμανδρίτη πατέρα Βασίλειο. Τραπέζια πινγκ – πονγκ πρέπει να διέθεταν και οι λέσχες των προσκόπων και άλλων αθλητικών σωματείων της πόλης.

Με την ίδρυση του «Ζαφειράκη» δημιουργήθηκε επίσημο αθλητικό τμήμα με αθλητές μεταξύ άλλων τους Ταμπάρη, Μπασιάκο κ.ά. και προπονητή που συμμετείχαν σε πρωταθλήματα με υπεύθυνο έφορο τον αείμνηστο Γιώργο Βογιατζούλη, ο οποίος ήταν και αθλητής του τμήματος και αργότερα συμμετείχε σε πολλά πανελλήνια τουρνουά βετεράνων. Προπονητής ήταν μέχρι τη διάλυση του τμήματος ο παλιός αθλητής του Φιλίππου Βέροιας Στράτος Ντουμανάκης.

Η ανάπτυξη του αθλήματος

Τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκε αξιόλογη εθνική ομάδα πινγκ – πονγκ με επικεφαλής τους Κρεάνκα (ομογενής από Ρουμανία), Τσιόκα, Γκιώνη, Βλοντινό, Κορδούτη, Παπαγεωργίου και τις Μοίρου, Φύλη, Ντουλάκη, Βολακάκη και άλλους, οι οποίοι είχαν παγκόσμιες και πανευρωπαϊκές διακρίσεις. Επίσης δημιουργήθηκαν προπονητικά καμπ, σχολές προπονητών και διαιτησίας με διοργάνωση της ΕΦΟΕΠΑ. Μια

τέτοια σχολή διαιτησίας παρακολούθησαν και έλαβαν σχετικά διπλώματα και οι συντάκτες του άρθρου αυτού, οι οποίοι στη συνέχεια διαιτητεύσαν πολλά παιχνίδια όλων των κατηγοριών.

Επειδή το άθλημα είναι ατομικό και ομαδικό είναι διαρθρωμένο σε κατηγορίες από την Α1 Εθνική μέχρι και σε τοπικά πρωταθλήματα με αντίστοιχες προαγωγές και υποβιβασμούς των ομάδων, οι οποίες ομάδες συμμετέχουν και σε ευρωπαϊκά πρωταθλήματα. Το άθλημα στην ατομική του μορφή είναι ολυμπιακό (απλό και διπλό ανδρών και γυναικών). Το διπλό μικτό (άνδρας – γυναίκα) μέχρι στιγμής δεν είναι ολυμπιακό αλλά διεξάγεται σε πανελλήνιο, πανευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Στα διπλά (ανδρών, γυναικών και μικτά) μπορεί να μετέχουν αθλητές και αθλήτριες διαφορετικών συλλόγων ή και κρατών ως συμπαίκτες (εκτός των ολυμπιακών αγώνων).

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ & ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΗΜΑΘΙΑ

του Νίκου Ι. Πάζη
πτυχιούχου Τουριστικών Επιχειρήσεων

Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΠΙΒΑΡΥ- ΝΟΥΝ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Παρατήρηση άγριας ζωής

Σημαντική δραστηριότητα στο εξωτερικό, σε συνδυασμό με άλλες δραστηριότητες εδώ. Το 90% των ανθρώπων που κινούνται στο βουνό και δεν μπορούν να διακρίνουν τί υπάρχει γύρω τους. Εξειδικευμένοι συνοδοί βουνού ενημερώνουν και αναλύουν τα στοιχεία για την κάθε περιοχή.

- Γεωλογία (πετρώματα - σχηματισμοί)
- Πανίδα - πτηνοπανίδα (ζώα - ίχνη - πουλιά - φωνές)
- Χλωρίδα - μυκοχλωρίδα (δέντρα - θάμνοι - αγριολούλουδα - μανιτάρια)
- Ανθρώπινες δραστηριότητες (ορεινές καλλιέργειες, κλπ.)

Παράλληλη δραστηριότητα είναι και η επιστημονική έρευνα.

2. Ορειβασία

Η ορειβασία είναι ένα άθλημα μη ανταγωνιστικό, βάσει του Νομικού Διατάγματος 75/75. Όπως κάθε άθλημα έχει τους κανόνες του και τις προδιαγραφές του. Οι κανόνες αυτοί είναι άγνωστοι στο ευρύ κοινό με αποτέλεσμα η ορει-

βασία από την μια να συγχέεται με την ορεινή πεζοπορία, από την άλλη να αποκτά διαστάσεις μύθου με ηρωικά κατορθώματα. Ορειβασία, είναι η ανάβαση στο βουνό από πλευρές όπου απαιτείται τεχνική και τεχνικά μέσα. Στην Ελλάδα η ορειβασία ήταν σχεδόν άγνωστη. Η προσπάθεια για την διάδοσή της έβρισκε συνεχώς εμπόδια, από την μια οι κοινωνικές συνθήκες, από την άλλη οι εσωσωματιακές και εξωσωματιακές διαμάχες. Σήμερα, οι κοινωνικές συνθήκες έχουν αλλάξει αρκετά, οι νέοι όλο και περισσότερο αγαπούν το βουνό και τη δράση πάνω σ' αυτό.

3. Ορεινή Πεζοπορία (Trekking)

Η οδοιπορία είναι τόσο παλιά όσο και τα ανθρώπινα πόδια. Οι οδοιπόροι κινούνται άλλοτε με ανυπομονησία και άλλοτε με φόβο, άλλοτε απορροφημένοι από τις σκέψεις τους κι άλλο-

τε εξωστρεφείς παρατηρητές του χώρου και της φύσης, άλλοτε με νοσταλγία και άλλοτε με προσμονή του «νέου». Οι Ευρωπαίοι περιηγητές της Ανατολής θα γράψουν χιλιάδες σελίδες οδεύοντας, για διαφορετικούς λόγους δια μέσου του ελληνικού χώρου. Ο Πρώσος Bartholdy θα μιλήσει για την ολοκληρωτική απουσία αμαξιτών δρόμων στην Ελλάδα των αρχών του 19ου αιώνα. Το 1730 ο Άγγλος Thompson θα οδοιπορήσει δια μέσου της Αττικής ως τον Ισθμό της Κορίνθου, το 1809 ο Gell θα συνθέσει έναν δρομοδείκτη για πεζοπόρους από την παραλία του Σαρωνικού ως την Αθήνα, ενώ την ίδια χρονιά ο πρώτος έλληνας ταξιδιωτικός οδηγός που είδε στα Τρίκαλα ο Leake εμπεριέχει έναν δρομοδείκτη «από Αθήνας εις Εύριπον»:

Από Αθήνας εις Κηφισίαν 3 ώρες πορεία

Από Κηφισίαν εις Μαραθώνα 3 ώρες πορεία

Από Μαραθώνα εις Ωρωπόν 6 ώρες πορεία κλπ.

Σήμερα, σε ένα πλουραλιστικό σύστημα μεταφορών, το «ιλιγγιώδες» μπορεί να συμπληρώνεται από αυτό που ακολουθεί τους φυσικούς - σωματικούς ρυθμούς. Οι επιταγές του κυκλοφοριακού έργου, που συνήθως περιορίζονται στην ταχύτητα, την ασφάλεια, την άνεση και την οικονομία, μπορούν να συμπεριλάβουν την αναψυχή, την επικοινωνία, την άσκηση. Δεν είναι περίεργο το γεγονός ότι η γρίση του υπαίθριου

χώρου αναψυχής τροφοδοτεί μια αγωνιώδη ζήτηση αυθεντικότητας, τόσο υπό τη μορφή περιοχών που δεν έχουν υποστεί μεγάλες επεμβάσεις όσο και υπό τη μορφή κοινοτήτων που δεν έχουν προσχωρήσει ή ενσωματωθεί πλήρως στον μεταβιομηχανικό συρμό. Παράλληλα, όμως, μ' αυτές τις αναζητήσεις, εκδηλώνεται και η αναζήτηση νέων σχέσεων με τον υπαίθριο χώρο μέσα από ιδιάζουσες κυκλοφοριακές πρακτικές και ιδιαίτερα με

την πεζοπορία. Οι πρακτικές αυτές αναπτύσσονται περισσότερο σε χώρες με μεγάλη φυσιολατρική παράδοση. Το ευρωπαϊκό μονοπάτι E4, του οποίου η χάραξη ξεκίνησε το 1987, οδηγεί τον περιπατητή από τα Πυρηναία ως τη χώρα μας δια μέσου ενός μεγάλου τμήματος της Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης.

Η ορεινή πεζοπορία είναι μια εξαιρετικά αξιόλογη αλλά και χρήσιμη δραστηριότητα που έχει στόχο την ανάβαση στο βουνό από διαδρομές όπου δεν υπάρχουν τεχνικές δυσκολίες. Ενώ, η πεζοπορία είναι η κίνηση με τα πόδια και μόνο, η ορεινή πεζοπορία είναι η κίνηση με τα πόδια στο βουνό από βατά μέρη. Η πολήμερη πεζοπορία στα μεγάλα ορεινά συγκροτήματα ονομάζεται Trekking και αποτελεί σήμερα μια από τις αναπτυσσόμενες δραστηριότητες σε όλο τον κόσμο. Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα οι πεζοπόροι γνωρίζουν τις σπάνιες φυσικές καλλονές του ορεινού όγκου καθώς και τα σημεία εκείνα που έχουν πλούσιο ιστορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

4. Αναρρίχηση Βράχου

Η αναρρίχηση βράχου χωρίζεται σε δύο τομείς. Ελεύθερη και τεχνητή. Ελεύθερη είναι αυτή κατά την οποία προσπαθούμε να ανεβούμε ένα βράχο εκμεταλλευόμενοι τη φυσική μορφή του βράχου για πιασίματα και πατήματα και έτσι προωθούμαστε. Στην ελεύθερη αναρρίχηση

χρησιμοποιείται ένα πλήθος υλικών τα οποία όμως μας ασφαλίζουν και επεμβαίνουν σε περίπτωση πτώσης, ενώ στην τεχνητή τα υλικά χρησιμοποιούνται άλλες φορές για προώθηση και την αντικατάσταση φυσικών μέσων. Η αναρρίχηση είναι δευτερεύον σπορ και συμπληρώνει τις δραστηριότητες της ορειβασίας και πεζοπορίας.

5. Σπηλαιολογία

Συμπληρωματική δραστηριότητα της πεζοπορίας. Τα σπήλαια παρουσιάζουν ποικιλομορφία και χρειάζεται ειδική εκπαίδευση, τεχνική και εξοπλισμός για την είσοδο σε αυτά. Τα σπήλαια βρίσκονται κυρίως σε ασβεστολιθικούς σχηματισμούς. Η σπηλαιολογία θα έπρεπε να πραγματοποιείται, βάσει νομοθεσίας, από επισημόνους (πχ βιολόγους) και μόνο, ύστερα από ειδική άδεια η οποία θα έπρεπε να παραχωρείται από την αρχαιολογική υπηρεσία. Επίσης, τα σπήλαια θεωρούνται μη επισκέψιμα επειδή χαρακτηρίζονται ως αρχαιολογικοί χώροι. Ο μόνος δημόσιος οργανισμός που εκμεταλλεύεται μερικά από αυτά είναι ο ΕΟΤ (βλέπε Σπήλαια Ιωαννίνων).

6. Rafting

Τα τελευταία πέντε χρόνια, στο αλφαριθμητικό της ελληνικής πραγματικότητας, έχει πάρει τη θέση του το Rafting, δηλαδή η κατάβαση των ποταμών με φουσκωτές βάρκες, ειδικά σχεδιασμένες για ποταμούς πολύ ή λιγότερο ορμητικούς. Η πρώτη κατάβαση στην Ελλάδα έγινε στο Νέστο με ξύλινες βάρκες. Το 1989 έγινε η πρώτη οργανωμένη κατάβαση πάλι στο Νέστο με ειδικό φουσκωτό σκάφος χωρητικότητας

(6-10 ατόμων) καθώς και με πλήρη ατομικό εξοπλισμό των συμμετεχόντων (ειδική στολή - κράνος - κουπί - σωσίβιο). Η ηλικία αυτών που συμμετέχουν στις καταβάσεις είναι από 10 έως 60 ετών. Δεν χρειάζεται προηγούμενη εμπειρία, αλλά μια μικρή εκπαίδευση πριν την κατάβαση που γίνεται από τον συνοδό, οποίος ακολουθεί πάντα και κατευθύνει πλήρωμα και βάρκα.

Τα Rafts λοιπόν μπορεί να είναι 5,7,9,11 ή και περισσότερων ατόμων φουσκωτά, όπου στο δεξιό και αριστερό πλωτήρα κάθεται το πλήρωμα, και στο πίσω μέρος του σκάφους ο πηδα-

λιούχος. Ο αριθμός των ανεξάρτητων αεροθαλάμων είναι μεγαλύτερος των πέντε κι ο λόγος ότι αν για οποιαδήποτε αιτία τρυπήσει μία πλευρά του Raft, να μην υπάρξει βύθιση, αλλά να μπορεί να συνεχιστεί η κατάβαση μέχρι του σημείου που η πρόσβαση σε κάποιον δρόμο είναι εύκολη ή και μέχρι του τέλους της διαδρομής. Επίσης οι βάρκες είναι αυτοασφαλισμένες κι αυτό επιτυγχάνεται με τις τρύπες που υπάρχουν στην περίμετρο του πυθμένα της βάρκας έτσι ώστε

το νερό που μπαίνει στο φουσκωτό, βάση της αρχής των συγκοινωνούντων δοχείων να είναι στο ίδιο επίπεδο με την επιφάνεια του ποταμού. Το πλήρωμα ενός Raft κωπηλατεί με τα canoe κουπιά (στη μια άκρη πέλμα στην άλλη λαβή) και σαν απαραίτητο εξοπλισμό φοράει: κράνος, σωσίβιο, αδιάβροχο, Long John (στολή από νεοπρένιο), κάλτσες νεοπρενίου. Στην αφετηρία της διαδρομής ο οδηγός δίνει τις απαραίτητες οδηγίες στο πλήρωμα, τους μαθαίνει τα παραγγέλματα και τους ενημερώνει για το βαθμό δυσκολίας της διαδρομής. Οι ποταμοί βαθμολογούνται, ως προς τη δυσκολία τους, από το 1 ως το 6. Στην Ελλάδα, οι διαδρομές δεν ξεπερνούν τον τέταρτο βαθμό και είναι (οι μέχρι στιγμής) οι εξής:

Βοϊδομάτης:	2 ^{ου} βαθμού
Αραχθος:	3 ^{ου} - 4 ^{ου} βαθμού
Εύηνος:	2 ^{ου} βαθμού
Ταυρωπός:	2 ^{ου} βαθμού
Βενέτικος:	1 ^{ου} - 2 ^{ου} βαθμού
Τρικεριώτης:	3 ^{ου} βαθμού
Αχελώος:	1 ^{ου} 2 ^{ου} βαθμού

Οι αρχάριοι μπορούν να κάνουν rafting στους ποταμούς μέχρι 2ου βαθμού (αν φυσικά τηρούνται οι κανόνες ασφαλείας). Άλλωστε υπάρχουν και απρόβλεπτα περιστατικά που όταν πρόκειται για αρχάριους απαιτούν ιδιαίτερη επαγρύπνηση από το συνοδό.

7. Καγιάκ

Πριν από 100 χρόνια, ένα στενό κανό που το χαρακτηριστικό του ήταν το σχήμα του με δύο μυτερές άκρες, άρχισε να εμφανίζεται στους ποταμούς και τις λίμνες της Γερμανίας, ζωντανεύοντας έτσι μια απέρατη δημοφιλή επιδίωξη πολύ πριν ονειρευτεί κανείς το σέρφινγκ. Στα χέρια των Γερμανών «σπόρτσμαν» και τεχνιτών, τα καγιάκ που αρχικώς, πέτσινα χρησιμοποιούνταν ως βάρκες κυνηγιού από τους Εσκιμώους, αναπτύχθηκαν σε μια μεγάλη ποικιλία αγωνιστικών κανώ. Το να διαπλέει κανείς τους ορμητικούς χειμάρρους των βουνών με κανώ είναι από τις πιο συναρπαστικές και επικίνδυνες συνάμα μορφές σπορ. Στην Ελλάδα η πρώτη εμφάνιση των καγιάκ, έγινε το 1984, ενώ το 1986 οργανώθηκε η πρώτη σχολή καγιάκ στον Βοϊδομάτη από τον ΕΟΣ Αχαρνών. Σε όλη τη Δυτική Μακεδονία έχει γίνει αναγνώριση όλων των πιο σημαντικών διαδρομών από διάσημους καγιάκερς ενώ έχουν εκδώσει στη Γερμανία και σχετικό έντυπο προτεινόμενων διαδρομών. Στην Ημαθία η Οινότουρ αξιοποιεί τον ποταμό Αλιάκμονα για ολιγόωρες και πολυήμερες εξορμήσεις με καγιάκ.

8. Ορεινή ποδηλασία (mountain bike)

Μιλώντας για το mountain bike ή ποδήλατο βουνού ας φανταστούμε ένα ποδήλατο που μπορεί να μας πάει παντού. Μέσα στην πόλη, σε δασικούς δρόμους, σε ορεινά μονοπάτια και σε άλλα μέρη που θα διέλυαν ένα κοινό ποδήλατο. Το ποδήλατο βουνού έχει τύχει μεγάλης εκτίμησης στις Αλπικές χώρες τόσο για μετακίνηση

όσο και ως σπορ. Διοργανώνονται κάθε χρόνο δεκάδες αγώνες τοπικού όσο και εθνικού χαρακτήρα. Στην Ελλάδα το 1991 γίνονται οι πρώτοι αγώνες ποδηλάτου βουνού στην Πάρνηθα, λειτουργώντας ως ερέθισμα για την προσέλκυση νέων ανθρώπων γύρω από την δραστηριότητα.

9. Orienteering

Το Orienteering είναι ένα δημοφιλές άθλημα στη Βόρεια Ευρώπη στο οποίο νέοι και ενήλικες βρίσκουν μεγάλη ευχαρίστηση μέσα από την πρόκληση της εύρεσης σταθμών ελέγχου σε όμορφες γεωγραφικές περιοχές, δάσους και βοσκοτόπων. Είναι ένα σπορ που παρέχει ευχαρίστηση σε όλα τα επίπεδα συναγωνισμού, αλλά όπου η τεχνική είναι ζωτικής σημασίας για να θριαμβεύσει ο αγωνιζόμενος πάνω στις δύσκολες λεπτομέρειες του χάρτη και του εδάφους και έτσι να ικανοποιηθεί πλήρως από τον αγώνα. Το άθλημα του Orienteering προέρχεται από τη Σουηδία, μία χώρα με πλούσια

δάση και πατέρας του είναι ο Σουηδός Ernst Kilander. Το orienteering είναι ένα ατομικό άθλημα το οποίο απαιτεί αυτοσυγκέντρωση για να διατηρηθεί κανείς πάνω στην επιλεγμένη διαδρομή.

10. Αλεξίπτωτο πλαγιάς (παραπέντε)

Παραπέντε, το νέο όνομα στην οικογένεια των σπορ, που κατακτά όλο και περισσότερους φίλους με ραγδαίους ρυθμούς. Με το παραπέντε έχει τη δυνατότητα ο αθλητής να πραγματοποιήσει αυτά, που σε άλλες εποχές φάνταζαν

απραγματοποίητα ή απλά ιστορίες επιστημονικής φαντασίας. Τη δεκαετία του '60 ο αμερικανικός στρατός άρχισε να χρησιμοποιεί στο Βιετνάμ μια νέα εφεύρεση το αλεξίπτωτο gum-air. Ένα αλεξίπτωτο το οποίο δεν επιβράδυνε απλώς την πτώση αλλά ανέπτυσσε και οριζόντια ταχύτητα, δηλαδή πέταγε. Το αλεξίπτωτο αποτελείται από δύο παραλληλόγραμμα πανιά ραμμένα κατά μήκος και στο πίσω και στο πίσω μέρος ώστε να δημιουργούνται κυψέλες ανοιχτές μπροστά. Το parapente εκμεταλλεύεται τα

θερμικά ρεύματα για να παραμείνει στον αέρα και χρειάζεται ειδική εκπαίδευση και γνώση για μια σωστή και ασφαλή πτήση. Οι ομπρέλες των βουνών το πιο θεαματικό ίσως ορεινό σπορ, μετράνε ήδη χιλιάδες πιστούς στην Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελβετία, ακόμη και στην Ελλάδα την τελευταία πενταετία. Η Ελλάδα όχι μόνο προσφέρεται για parapente αλλά είναι ένα από τα ιδανικότερα μέρη στην Ευρώπη σε αερολογικές συνθήκες και σε μορφολογία εδάφους.

11. Σκι εκτός πίστας (ορειβατικό σκι)

Η φύση του αλπικού σκι είναι η κατάβαση με χιονοπέδιλα από όλες τις πλαγιές κάτω από

οποιοσδήποτε συνθήκες (καιρού, χιονιού, κλίσης). Ένα άθλημα - χόμπι που απευθύνεται σε άτομα με καλή έως άψογη φυσική κατάσταση. Μία αναμέτρηση με τα στοιχεία της φύσης και εν τέλει με τον ίδιο τους τον εαυτό. Ένας καλός χιονοδρομός προσαρμόζει τις γνώσεις του και την εμπειρία του γλιστρώντας στην πούδρα, στον πάγο, ανάμεσα από δένδρα, μέσα σε λούκια και απότομες πλαγιές με την ίδια άνεση και σιγουριά που γλιστράει μέσα σε μία καλά προετοιμασμένη πίστα ενός χιονοδρομικού κέντρου. Η περιπέτεια, η άνοδος της αδρεναλίνης, η αντιμετώπιση δυσκολιών είναι μέσα στη φύση του σκιέρ. Όπως νιώθει ένας ορειβάτης μετά την κατάκτηση μιας δύσκολης κορφής έτσι νιώθει και ένας χιονοδρομός μετά την κατάβαση μιας δύσκολης πλαγιάς. Δεν πρέπει να παραλείψου-

με και την καλλιτεχνική πλευρά του, εκτός της πίστας αφού ο κάθε χιονοδρομός θέλει να ζωγραφίσει με τα ίχνη του βάζοντας την υπογραφή του στο παρθένο λευκό.

Το σκι εκτός πίστας κρύβει αρκετούς κινδύνους γι' αυτό απαιτεί κάποιες γνώσεις ασφαλείας και τον κατάλληλο εξοπλισμό. Καθώς απομακρύνεται ο χιονοδρομός από τα πλαίσια του χιονοδρομικού κέντρου εισέρχεται σε περιοχές που μπορεί με κάποιο λάθος να γίνουν επικίνδυνες. Η μεγάλη κλίση, οι παγωμένες πλαγιές, τα δύσκολα χιόνια, οι κορνίζες, οι χιονοστιβάδες απαιτούν προσοχή και σίγουρες κινήσεις. Η

κατάβαση μιας μεγάλης εκτός πίστας διαδρομής πάντα πρέπει να γίνεται από περισσότερους από δύο χιονοδρομους με την ενεργό συμμετοχή οδηγών που γνωρίζουν καλά το βουνό και τις κακοτοπιές του. Η γνώση πρώτων βοηθειών κρίνεται υποχρεωτική.

12. Παιδικά Ορειβατικά Κέντρα

Κέντρα όπου οργανώνονται και υλοποιούνται στη φύση εκδρομές και κατασκηνώσεις σε συνδυασμό με υποδόριες δραστηριότητες για νέους 8-18 ετών.

13. Τοξοβολία

Ολυμπιακό άθλημα, συμπληρωματικό όλων των δραστηριοτήτων. Το τόξο αποτελείται από τη λαβή, τα δύο σκέλη και τη χορδή. Χρησιμοποιώντας βέλη προσπαθούμε να πετύχουμε το στόχο. Η τοξοβολία καλλιεργεί τις ικανότητες της ισορροπίας και της αυτοσυγκέντρωσης.

14. Inter Company Challenge

Πρωτότυποι, διεπιχειρησιακοί αγώνες με σπορ περιπέτειας. Ένας θεσμός που καθιερώνεται και στην Ελλάδα. Προσφέρει προβολή και κύρος στις επιχειρήσεις, διασκέδαση και ομαδικότητα στο προσωπικό τους.

15. Περιήγηση με άλογα

Η περιήγηση με τα άλογα έχει κοινά σημεία

με την ορεινή πεζοπορία. Το σημαντικό εδώ, είναι ότι απολαμβάνει κανείς τις χαρές και τη γοητεία της φύσης χωρίς να κουράζεται. Τα άλογα περιήγησης χρησιμοποιούνται για δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι η καθ' αυτό περιήγηση πάνω στα άλογα, από μονοπάτια και δασικούς δρόμους, ενώ η δεύτερη είναι η μετακίνηση με τα πόδια, ενώ τα άλογα μεταφέρουν τον εξοπλισμό τουλάχιστον όταν πρόκειται για πολήμερες διασχίσεις.

16. Ιστορικές Ξεναγήσεις

Στη Γαλλία ξεναγοί, συνοδοί και οδηγοί βουνού κρατούν σε ενδιαφέρον τα group τους, ενημερώνοντάς τους για τα ιστορικά μνημεία (εκκλησίες - γέφυρες - κτίρια) για τα φυσικά

μνημεία (φαράγγια - σπήλαια) με ολοκληρωμένα προγράμματα επίσκεψης και εκπαίδευσης.

17. Επιβίωση

Δραστηριότητα άγνωστη προς το παρόν, φέρνει τους επισκέπτες σε άμεση επαφή με τη φύση. Στήσιμο κατασκήνωσης σε πυκνά δάση όπου διδάσκονται αρχές επιβίωσης, Πρώτες Βοήθειες, εύρεση τροφής, προσανατολισμός, κατασκευή καλύβας κλπ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πρακτικά Συνεδρίου: «Τουρισμός και Περιβάλλον στις νησιωτικές περιφέρειες», Μ. Λογοθέτη «Νέες μορφές τουρισμού συμβατές με το περιβάλλον», σελ. 261 - 273, Σ. Αυγερινού - Κολωνία: «Πολιτιστικές Διαδρομές: μια σύγχρονη πρόταση εναλλακτικής τουριστικής ανάπτυξης», σελ. 273-276, Ε. Παππάς «Ανάπτυξη ήπιων δραστηριοτήτων αναψυχής σε περιοχές προστασίας της φύσης: προοπτικές και προϋποθέσεις», σελ. 258-259

Πρακτικά Περιφέρειας Κρήτης, «Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Κρήτης», κεφ. Η: «Κοινοτικές δράσεις για τον τουρισμό»

Πρόγραμμα «Recite», έκδοση Περιφέρεια Κρήτης γραφείο τουρισμού, κεφ. 3, «Διερεύνηση και αξιολόγηση των δυνατοτήτων για ανάπτυξη και προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην Κρήτη», υποκεφ. 3.1.2: Οικοτουρισμός - Φυσιολατρικός τουρισμός.

Πρακτικά συνεδρίου «Τουριστική Ανάπτυξη Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας» Ιούλιος 1994 εισήγηση κ. Α. Διανέλλου, «Δραστηριότητες Ήπιων Μορφών Τουρισμού», σελ. 150.

Περιοδικό «Νέα Οικολογία», Οκτώβριος 1995, σελ. 56, «Πεζοπορίας εγκώμιον», κ. Γιάννη Σχίζα.

Συνέντευξη από κ. Κ. Παραγκαμιάν, βιολόγο - σπηλαιολόγο, καθηγητή Πανεπιστημίου Κρήτης, Μάιος 1997.

Περιοδικό «Κορφές», Τεύχος 124, Μάρτιος - Απρίλιος 1997, σελ. 22, «Rafting στον Βοϊδομάτη» κ. Ν. Κυρίτης.

Περιοδικό «Κορφές», σελ. Τεύχος «Τί είναι Orienteering;», κ. Κ. Κουκουρή.

Περιοδικό «Κορφές», Τεύχος 119, Μάιος - Ιούνιος 1996, σελ. 34, 35, «Απόδραση στις Κορφές», κ. Σ. Τζανίνης

Περιοδικό «Κορφές», Τεύχος 123, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1997, σελ. 47, «Σκι εκτός πίστας, στο Βελούχι, το πραγματικό σκι», κ. Γ. Κλαουδάτος.

Αναμνήσεις από ένα αιωνόβιο δένδρο μουριάς (σκαμνιάς)

Δ.Κ. Στυλιανίδης,
Γεωπόνος

Μουργιά (Μορέα), ένα δένδρο που σήμερα δεν είναι πολύ γνωστό, ιδίως από τους νέους ανθρώπους. Είναι όμως το δένδρο με την πιο μακρά, αλλά και λαμπρή ιστορία. Είναι το δένδρο που για αιώνες στήριξε τη σηροτροφία, η οποία παρήγαγε ένα από τα πολυτιμότερα υλικά στον κόσμο, το μετάξι. Οι μεταξοσκώληκες, τα κουκούλια, με φύλλα κυρίως της άσπρης μουριάς, ετρέφοντο και συνεχίζουν να τρέφονται, όπου συνεχίζει να υφίσταται η σηροτροφία.

Ποιος δεν ξέρει, ή έστω δεν άκουσε για το δρόμο του μεταξιού, τον περίφημο αυτό δρόμο από τον οποίον μεταφερόταν το μετάξι από την Κίνα στις άλλες τότε γνωστές χώρες; Ποιος δεν άκουσε για τον τρόπο που δύο μοναχοί μέσα στα κούφια μπασιούνια μετέφεραν τους μεταξοσκώληκες έξω από την Κίνα; Αμέτρητες οι ιστορίες γύρω από την σηροτροφία και το μετάξι. Θυμούνται πάντα την ιστορία με τον Παστέρ, ο οποίος πήρε ένα έγγραφο από την Γαλλική Κυβέρνηση να μελετήσει ένα σοβαρό πρόβλημα που ενέσκηψε στην καλλιέργεια των μεταξοσκώληκων. Ο μεγάλος όμως αυτός Παστέρ δεν ήξερε καν τι πράγμα είναι οι μεταξοσκώληκες. Ένας φίλος του καθηγητής της Φυσικής του έδειξε και του εξήγησε σχετικά, αφού στο τέλος ελεεινολόγησε την Κυβέρνηση για την επιλογή της. Μετά από δύο μήνες ο Παστέρ παρουσίασε τα αποτελέσματα των ερευνών του και τους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος. Δύο βράκιοι ήταν η αιτία.

Οι μουργιές δεν έθρεψαν με τα φύλλα τους μόνο τους μεταξοσκώληκες. Έθρεψαν με τους καρπούς των εκατομμύρια ανθρώπους ανά τους αιώνες. Ένας ειδι-

κός στη διατροφή και την υγεία μου έλεγε πρόσφατα, ότι σε μερικές περιοχές των Ιμαλαΐων κατοικούν αιωνόβιοι άνθρωποι. Η μακροζωία τους αποδίδεται στην ευρεία χρήση δύο καρπών. Τα καρύδια και τα μούρα.

Για τη συγγραφή αυτού του άρθρου, αφορμή υπήρξαν τα αποτελέσματα αναλύσεων που πραγματοποιήθηκαν στο Εργαστήριο Βιολογίας Οπωροκηπευτικών του Α.Π.Θ. κατά τις οποίες μετρήθηκε η αντιοξειδωτική δράση σε τέσσερα είδη καρπών: Βερίκοκα, κεράσια, φράουλες και μαύρα μούρα. Το υψηλότερο επίπεδο αντιοξειδωτικής δράσης το είχαν τα μαύρα μούρα.

Τα μαύρα μούρα από ένα αιωνόβιο δένδρο μουριάς που βρίσκεται στην αυλή του σπιτιού του Κ. Στυλιανίδη στο Αιγίνιο-Πιερίας. Το δένδρο το βρήκε ο Κ. Στυλιανίδης, μέσα σε μισογκρεμισμένα ντουβάρια, το 1922, όταν οι πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη εγκατα-

στάθηκαν στα σπίτια των Τούρκων που έφυγαν από το χωριό. Η περιποίηση της μουριάς ήταν στις προτεραιότητες του νέου οικοδεσπότη. Σε λίγα χρόνια το δένδρο αναπτύχθηκε και έγινε μεγάλο και επιβλητικό. Η σκαμινιά ήταν το σήμα κατατεθέν του σπιτιού.

-Γιατί τη λέτε σκαμινιά και όχι μουριά, ρωτούσαμε τον πατέρα μας.

-Έτσι τη λέγαμε εμείς στη πατρίδα μας την Αν. Θράκη.

Αργότερα, σαν έγινα Γεωπόνος, άνοιξα το βοτανικό λεξικό του Καββάδα και είδα ότι ο Θεόφραστος χρησιμοποιούσε την ονομασία «Συκάμινος». Η συκάμινος έγινε σκαμινιά και στη συνέχεια σκαμινιά. Στην Κέρκυρα, αναφέρει ο Καββάδας, γίνεται χρήση του ονόματος «σκαμινιά». Μία συνάδελφος από χωριό γηγενών έξω από τη Θεσσαλονίκη, μου έλεγε ότι και τώρα ακόμη σκαμινιά τη λέμε τη μουριά. Ενιαίο λοιπόν το όνομα ανά τους αιώνες, στον ενιαίο Ελληνισμό. Το όνομα μουργιά ή μουριά, ή μούργα, προέρχεται από το «Μορέα», ονομασία που καθιέρωσε πολύ αργότερα ο Διοσκουρίδης.

Αυτό το δένδρο της μουργιάς όταν το γνώρισα, ήταν ένα πανύψηλο δένδρο με μεγάλους πλάγιους βραχίονες και η ωρίμανση των καρπών του διαρκούσε πάνω από δύο μήνες. Πόλος έλξης η μουργιά για τα παιδιά της γειτονιάς και όχι μόνο, για πολλά χρόνια, που άρχιζαν πολύ πριν από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Ημέρα επίσκεψης η Κυριακή. Μέρα χαράς, μέρα πανηγυρική, για πάνω από είκοσι παιδιά, αγόρια και κορίτσια, άλλα πάνω στο δένδρο και άλλα να τριγυρίζουν κάτω από το δένδρο για να φτάσουν κανένα μούρο από τα χαμηλά κλαδιά. Πάνω στο δένδρο, ψηλότερα τα αγόρια, χαμηλότερα τα κορίτσια.

Ήταν το έτος 1937. Σχετικά πρόσφατη η μετάβαση από τη Δημοκρατία στη Βασιλεία και ακόμη πιο πρόσφατη η δικτατορία, της 4ης Αυγούστου. Το πανηγύρι της Κυριακής στη μουργιά άρχισε. Πρώτη ξεκινάει η Μαρίκα, με ένα Κωνσταντινολίτικο τραγούδι. Παιδί προσφύγων από την Αν. Θράκη η Μαρίκα, ήξερε πολλά τραγούδια της Θράκης. Κάποια γιαγιά φρόντιζε γι' αυτό. Το τραγούδι: Σε μωρ σε, σε καινούργια βάρκα μπήκα, σε καινούργια βάρκα μπήκα

και στον Αϊ Γιώργη βγήκα... Λίγα παιδιά ήξεραν το τραγούδι και ακολουθούσαν τη Μαρίκα. Όταν τελείωσε η Μαρίκα, άρπαξε την ευκαιρία η Ελένη. Ζωηρή, αυθόρμητη, χωρίς δισταγμούς και φόβους, με μια φωνή που απλωνόταν σ' όλο τον συνοικισμό, η Ελένη αρχίζει να τραγουδάει το τραγούδι της Δημοκρατίας: Από τα βάθη των αιώνων Δημοκρατία ξεκινά...

Τα άλλα παιδιά φωνάζουν: Ελένη σταμάτα δεν επιτρέπεται το τραγούδι αυτό. Η Ελένη όμως δεν ακούει κανέναν. Δυναμώνει τη φωνή της και συνεχίζει ως το τέλος. Πράγματι το τραγούδι αυτό είχε απαγορευθεί στα σχολεία. Κάθε φορά που σε κάποια τάξη οι μαθητές άρχιζαν να το τραγουδούν, κάποιος δάσκαλος έσπευδε να τους σταματήσει. Τη μουργιά λοιπόν βρήκε η Ελένη σαν ελεύθερο βήμα για να βγάλει το άχτι της. Ένας τρίτος, στην κορυφή της μουργιάς, δεν θυμούμαι ποιος, αρχίζει το τραγούδι του Βασιλιά: Του αετού, ο γιος πάει κι αυτός εμπρός και στη δόξα αυτός μας οδηγεί μας οδηγεί με γυμνό σπαθί... Τον ακολουθούν σχεδόν όλοι, εκτός από την Ελένη. Δεν προδίδει τα πιστεύω της η Ελένη. Ακολουθεί σιωπή για λίγη ώρα. Υπάρχει κάποια φόρτιση. Τότε ο Μιλτιάδης αρχίζει το τραγούδι της Μακεδονίας: Μακεδονία ξακουστή του Αλεξάνδρου η χώρα, που έδιωξες τους Βούλγαρους κι ελεύθερη είσαι τώρα...

Τους διώξαμε τους Βούλγαρους τότε, αλλά αυτοί ξαναμπήκαν από μια άλλη πόρτα, την πόρτα των Σκοπίων.

Το κλίμα στη μουργιά αποκαταστάθηκε και το πανηγύρι συνεχίζεται με χαρές, τραγούδια, πειράγματα και μαύρα μούρα.

Απέναντι από τη μουργιά, από το μπαλκόνι, η κυρά Ξανθίπη παρακολουθεί, χαίρεται, αλλά και αγωνιά να μην πέσει κάποιο παιδί από το δένδρο. Ακούγεται να λέει:

- Βασιλική παιδί μ' εσύ που είσαι πιο μεγάλ' πρόσεχε και τα άλλα τα παιδιά. Στη συνέχεια απευθύνεται στον Κώστα που επιχειρεί να ανέβει στην κορυφή:

-Κώστο παιδί μ' μη 'νεβαίνς τόσο απλά. Θα τσακστεί κάνα ντάλ (κλαδί) και θα πέσς καταγής. (Θρακική διάλεκτος).

Όταν κοντά στο μεσημέρι τελειώνει το πανηγύρι

γυράκι, τα παιδιά ένα-ένα κατεβαίνουν από τη μουργιά, μουτζουρωμένα όλα στο πρόσωπο, μερικά και στα ρούχα. Κάποια στιγμή ένα πειραχτήριο πλησιάζει την Ελένη και της λέει: Ελένη αύριο έχει ρετσινόλαδο.

Τι ήταν αλήθεια το περίφημο αυτό ρετσινόλαδο που πολλοί δεν το ξέρουν και άλλοι ίσως δεν το θυμούνται: Το ρετσινόλαδο ήταν ένα ισχυρό καθαρτικό που όπως υπήρχε έντονη φήμη, το καθεστώς του Μεταξά το έδινε να το πιουν, όσοι έμπρακτα εξεδήλωναν την αντίθεσή τους στο καθεστώς αυτό. Οι συνέπειες φυσικά όχι ευχάριστες. Θυμούμαι σε μια Επιθεώρηση σε θέατρο των Αθηνών, ένας ηθοποιός αποφάσισε να σατιρίσει τον Μεταξά. Άρχισε με τη φράση: «Θα το πω κι ας το πω. Μετάξη Μετάξη όλα τα 'κανες εντάξει, το ψωμί έγινε δεκάξι». Την επόμενη μέρα συνελήφθη. Αν το ήπια ή όχι δεν ξέρω. Κάποτε, δεν ενθυμούμαι ούτε πότε, ούτε πού, ένας δημοσιογράφος πήρε συνέντευξη τον Μανιαδάκη, Υπουργό Ασφαλείας στην Κυβέρνηση Μεταξά. Τον ρώτησε για το ρετσινόλαδο. Ο Μανιαδάκης διέψευσε κατηγορηματικά ότι δόθηκε ρετσινόλαδο έστω και σε ένα κρατούμενο. Ο δημοσιογράφος επανερχόμενος ρώτησε τον Μανιαδάκη, γιατί άφηνε τότε να πλανάται μια τέτοια φήμη που έβλαπτε την εικόνα της Κυβέρνησης; Και ο Μανιαδάκης απάντησε: Η φήμη αυτή ήταν πολύ αποτελεσματική. Αληθής ή όχι η διάψευση του Μανιαδάκη, ο θεός και η ψυχή του.

Το μικρό αυτό κυριακάτικο πανηγυράκι, με τα τραγούδια και μερικές φορές και τα παρατραγούδα, ήταν μια μέρα χαράς, μια μέρα εκτόνωσης για τα παιδιά. Πάνω στη μουριά, όχι μόνο σωματικά, αλλά και ψυχικά πλησίαζε το

ένα παιδί το άλλο και οι σχέσεις τους γινόταν πιο φιλικές. Αλλά στα δύσκολα εκείνα χρόνια, όπου πολλά έλειπαν από τη διατροφή των ανθρώπων και προπαντός τα φρούτα, τα παιδιά έτρωγαν ένα εξαιρετικό φρούτο από το οποίο έπαιρναν σε αφθονία θρεπτικές και βιοενεργές ουσίες, μεταξύ των οποίων και τα άφθονα αντιοξειδωτικά, που είναι οι φρουροί της υγείας.

Σήμερα το δένδρο παραμένει στη θέση του, δεν μπορεί να φύγει, έρημο και μόνο χωρίς να το επισκέπτεται κανείς, μικρός ή μεγάλος. Λίγα κοτόπουλα είναι τα μόνα που απολαμβάνουν τη σκιά του και τρώνε τα μούρα που πέφτουν κάτω. Σκέπτομαι, αν σ' αυτό το δένδρο αντί για μούρα υπήρχαν γαριδάκια και πατατάκια με το άφθονο αλάτι και όχι μόνο, πόσα σύγχρονα παιδιά θα ήταν επισκέπτες αυτού του δένδρου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω ενός προγράμματος διανομής φρούτων στις μικρές κυρίως τάξεις των Δημοτικών Σχολείων, προσπαθεί να ξαναφέρει τα παιδιά στη σωστή διατροφή και να αντιμετωπισθεί η παχυσαρχία. Μήπως όμως παράλληλα με τη διανομή φρούτων πρέπει να γίνουν από ειδικούς διατροφολόγους και μαθήματα, υπό μορφή διαλέξεων, για τη σημασία που έχει η σωστή διατροφή στη σωματική αλλά και στην ψυχική υγεία; Οι διαλέξεις αυτές, έστω και λίγες, πρέπει να γίνονται όχι μόνο στο Δημοτικό, αλλά και στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο, ακόμη και στο Πανεπιστήμιο. Ο γράφων είχε την ευκαιρία να διαπιστώσει πόσο μεγάλη ήταν η ανταπόκριση των φοιτητών σε τέτοιες διαλέξεις και να πιστέψει ότι υπάρχει ευρύ πεδίο για τέτοιες εκδηλώσεις, ακόμη και στα Πανεπιστήμια. Ας μην αφήνονται τα παιδιά στο έλεος των εμπόρων της διατροφής, οι οποίοι προκάλεσαν μεγάλη ζημία όχι μόνο στα παιδιά της χώρας μας, αλλά, θα έλεγε κανείς, στα παιδιά όλου του κόσμου.

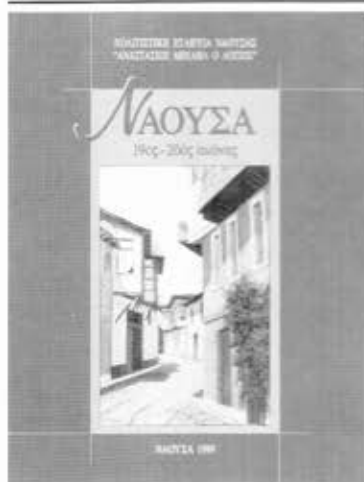
Η χειρονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα 90 εκ. ευρώ, ας συμπληρωθεί και με αντίστοιχες ενημερώσεις των παιδιών για τη διατροφή και την υγεία.

*...βιβλία που δεν πρέπει να λείπουν από
την βιβλιοθήκη σας*

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ
ΤΗΣ ΤΟ 1822
(ΚΑΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Δ. ΠΛΑΤΑΡΙΔΟΥ)

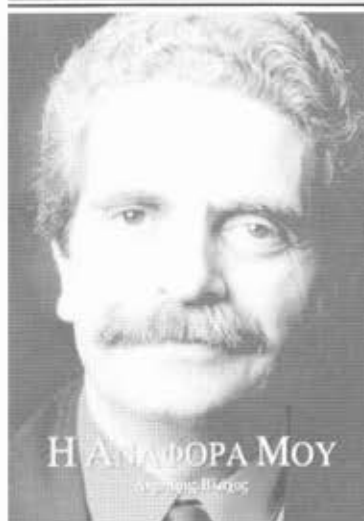
Σελ. 270, τιμή 20€

ΝΑΟΥΣΑ, 19ος-20ος αι.

Συλλογικό έργο που παρουσιάζει πτυχές της ιστορίας της
πόλης μετά την καταστροφή της το 1822 και μέχρι τον Β'
Παγκόσμιο πόλεμο

Σελ. 414, τιμή 25 € (χαρτόδ.) & 30 € (πανόδ.)

ΔΗΜΗΤΡΗ ΒΛΑΧΟΥ
Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΜΟΥ

Μια ιδιαίτερος ενδιαφέρουσα αφήγηση του για πέντε
τετραετίες δημάρχου Νάουσας, που φωτίζει πολλές
πτυχές της σύγχρονης ιστορίας της πόλης, αλλά και της
Ελλάδας γενικότερα.

Σελ. 318, τιμή 20 €

ΔΙΑΘΕΣΗ: Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας Δημοτική βιβλιοθήκη τηλ. 23320 24102
Αλέξανδρος Οικονόμου τηλ. 23320 29380
Αποστέλλονται και με αντικαταβολή

